

**TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN SİYASAL KATILIM DURUMU:
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

(Yüksek Lisans Tezi)

Yağmur BECEL

Kütahya – 2017

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN SİYASAL KATILIM
DURUMU: DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ
BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR
UYGULAMA**

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Eray ACAR

Hazırlayan:
Yağmur BECEL

Kütahya – 2017

Kabul ve Onay

Yağmur BECEL'in hazırladığı "Türkiye'de Üniversite Gençliğinin Siyasal Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

.../.../2017

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Yrd. Doç. Dr. Eray ACAR (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Selami ERDOĞAN		
Yrd. Doç. Dr. Hakan OLGUN		

Doç. Dr. İsmail KÜÇÜKAKSOY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Üniversite Gençliğinin Siyasal Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2017

Yağmur BECEL

Özgeçmiş

1988 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk ve ortaöğretimi Şanlıurfa'da tamamladı. 2008 yılında Aksaray Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde lisans eğitimine başlayarak 2012 yılında mezun oldu. 2012'de Anadolu Üniversitesi Adalet bölümü eğitimine başlayarak 2014 yılında mezun oldu. 2014 yılında Dumlupınar Üniversitesi Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında Tezli Yüksek Lisans eğitimini almaya başladı. "Türkiye'de Üniversite Gençliğinin Siyasal Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama" adlı bir çalışma hazırladı.

ÖZET

TÜRKİYE’DE ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN SİYASAL KATILIM DURUMU: DURLUPINAR ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

BECEL, Yağmur

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Eray ACAR

Mart, 2017, 82 sayfa

Bireylerin bir toplumda siyasi bilgi ve değerleri veya siyasi davranışları kısacası siyaseti öğrenme süreci siyasi toplumsallaşma ya da siyasi sosyalleşme olarak tanımlanabilmektedir. Bireyler siyasi toplumsallaşma sürecinde siyasi sistem hakkında bilgi edinmeye ve tavır almaya başlarlar. Bireylerin aldıkları bu tavır bazen olumlu bazen ise olumsuz yönde olabilmektedir. Bu tavır, kendini siyasi katılım olarak göstermektedir. Bireyler siyasi sistemden duyduğu rahatsızlığı belirtmek ya da siyasi sisteme karşı oluşturduğu sempatiyle siyasi sistemin devamlılığını sürdürmek amacıyla siyasi katılım gösterirler.

“Türkiye’de Üniversite Gençliğinin Siyasi Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” adlı bu çalışma, üniversite gençliğinin siyasi eğilimlerinin olup olmadığı, siyasi katılım düzeylerini, siyasi katılım biçimlerini, siyasi ilgilerini ve siyasi katılımlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler, ilk önce teorik bilgiler ışığında literatür taraması yapıldıktan sonra 500 öğrenciye anket uygulanarak elde edilmiştir. Ankette, bağımsız değişkenler olarak “ailenin gelir düzeyi”, “baba mesleği”, “yerleşim yerinin büyüklüğü”, ve “kitle iletişim araçları” gibi değişkenlerin bağımlı değişken olan “siyasi katılım” üzerine etkisi incelenmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan birinci bölümde siyasi kültür ve siyasi toplumsallaşma üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde siyasi katılım ve siyasi katılımı etkileyen faktörler ele alınmış, ayrıca Türkiye’de gençlik hareketlerine değinilerek gençlerin siyasete olan ilgisine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise alan araştırması ile elde edilen bulgular sergilenmiş, veriler tablolaştırılarak gösterilmiş, sonuç ve değerlendirme ile çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Kültür, Siyasi Toplumsallaşma, Gençlik, Siyasi Katılım,
Oy Kullanma

ABSTRACT**POLITICAL PARTICIPATION OF UNIVERSITY YOUTH IN TURKEY: AN APPLICATION ON THE STUDENTS OF FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES OF DUMLUPINAR UNIVERSITY****BECCEL, Yağmur****Master Thesis, Department of Public Administration****Supervisor: Assoc. Prof. Eray ACAR****March, 2017, 82 pages**

Political knowledge and values or political behaviors of individuals in a society can be defined as political socialization or in short, the process of learning politics. Individuals begin to acquire knowledge and attitudes about the political system in the process of political socialization. This attitude that people take can sometimes be positive and sometimes negative. This attitude shows itself as political participation. Individuals demonstrate political involvement in order to show the disturbance they have from the political system or to maintain the continuity of the political system with the sympathy they have created for the political system.

This study, “Political Participation of University Youth in Turkey: An Application on the Students of Faculty of Economics and Administrative Sciences of Dumlupınar University”, carried out to designate if there are political tendencies, level of the political participation, form of the political participation, political interests and effective factors of the political behaviors.

The data which is displayed in this study was obtained by using two ways: literature research and survey which was applied to 500 people. The survey focused on the impact of the independent variables defined as; “level of family income”, “father’s occupation”, “size of settlement” and “mass media communication” to the dependent variable that is defined as “political participation”.

The study was constructed as three chapters. In the first chapter; the theoretic aspects of political culture and political socialization was investigated. The second chapter inquired into “political participation” and its factors. Besides, the chapter covers relation between youth and politics by mentioning the youth movement briefly. The contention of final chapter consists of the survey’s outcomes, tables of the data and conclusion.

Keywords: Political Culture, Political Socialization, Youth, Political Participation, Voting.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. SİYASET	6
1.2. DEMOKRASİ	6
1.3. SİYASAL SİSTEM.....	8
1.4. SİYASAL KÜLTÜR.....	10
1.5. TOPLUMSALLAŞMA	12
1.5.1. Siyasal Toplumsallaşma	13
1.5.1.1. Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Toplumsal Etkenler	15
1.5.1.1.1. Aile.....	15
1.5.1.1.2. Eğitim (Okul Çevresinin Etkisi)	16
1.5.1.1.3. Arkadaş Grubu ve Çevre.....	17
1.5.1.1.4. Kitle İletişim Araçları	18

İKİNCİ BÖLÜM SİYASAL KATILMA VE GENÇLİK

2.1. KATILIM VE SİYASAL KATILIM.....	21
2.2. SİYASAL KATILMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	24
2.2.1. Siyasal Katılmayı Etkileyen Psikolojik Faktörler.....	24
2.2.1.1. Olumlu Psikolojik Faktörler	24
2.2.1.1.1. Siyasal Etkinlik Duygusu.....	24
2.2.1.1.2. Siyasal İlgi	25
2.2.1.1.3. Vatandaşlık Görevi Duygusu.....	25
2.2.1.1.4. Siyasal Bilgi	26
2.2.1.1.5. Sosyal Girişkenlik (Güven-Fayda)	26
2.2.1.2. Olumsuz Psikolojik Faktörler	27
2.2.1.2.1. Siyasal Yabancılaşma	27

2.2.1.2.2. Kuralsızlık-Kural Dışılık	28
2.2.1.2.3. Cynicism (Şüphencilik)	28
2.2.2. Sosyo-Ekonomik Faktörler	28
2.2.2.1. Gelir ve Siyasal Katılma	28
2.2.2.2. Eğitim ve Siyasal Katılma	30
2.2.2.3. Meslek ve Siyasal Katılma	31
2.2.2.4. Yaş ve Siyasal Katılma	31
2.2.2.5. Cinsiyet ve Siyasal Katılma	32
2.2.2.6. Yerleşim Birimi, Kent ve Siyasal Katılma	34
2.2.2.7. Kitle İletişim Araçları ve Siyasal Katılma	35
2.2.2.8. Sivil Toplum Kuruluşları ve Siyasal Katılma	36
2.2.2.9. Siyasal Partiler ve Siyasal Katılma	37
2.3. SİYASAL KATILIM DÜZEYLERİ	38
2.4. GENÇLİK	41
2.4.1. Türkiye’de Gençlik Hareketleri	41
2.4.2. Gençlerin Siyasal Katılımı	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER	
FAKÜLTESİ ÜZERİNE YAPILAN SAHA ARAŞTIRMASI	
3.1. ÇALIŞMANIN AMACI	47
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	47
3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	48
3.4. HİPOTEZLER	49
3.5. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMU	49
3.5.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri	49
3.5.2. Öğrencilerin Siyasal Tutum ve Davranışları İle İlgili Bulgular	53
3.5.3. Kitle İletişim Araçlarının Oy Verme Davranışına Etkisi	58
3.5.4. Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle Siyasal Tutumları Arasındaki İlişki	60
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	67
EKLER	72
KAYNAKÇA	76
DİZİN	82

TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1: Milbrath ve Goel'in Siyasal Katılım Hiyerarşisi	38
Tablo 3.1: Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı	50
Tablo 3.2: Cinsiyet Dağılımı.....	50
Tablo 3.3: Yaş Dağılımı	50
Tablo 3.4: Öğrenci Hayatının En Çok Geçtiği Yerleşim Birimlerinin Büyüklüğü.....	51
Tablo 3.5: Öğrencilerinin Babalarının Mesleği.....	51
Tablo 3.6: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Geliri	52
Tablo 3.7: Öğrencilerin Herhangi Bir Siyasal Partiye Üyelik Durumları.....	52
Tablo 3.8: Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları.....	52
Tablo 3.9: Öğrencilerin Siyasal Düşüncesini Etkileyen Faktörler	53
Tablo 3.10: Öğrencilerin Siyasal Yaşama Oy Vererek Katılımdan Beklentisi.....	53
Tablo 3.11: Öğrencilerin Üniversiteye Geldikten Sonra Siyasi İlginin Artma Durumu	54
Tablo 3.12: Öğrencilerin Son Seçimlerde Oy Kullanma Durumu	55
Tablo 3.13: Öğrencilerin Oy Verme Konusunda Aile İle Ortak Karar Alımı.....	55
Tablo 3.14: Öğrencilerin Siyaseti Önemseyip Önemsemedikleri Hakkında Düşünceleri.....	56
Tablo 3.15: Öğrencilerin Siyasete Ne Ölçüde Katıldıkları	56
Tablo 3.16: Öğrencilerin Arkadaşları İle Siyaset Hakkında Konuşup Konuşmadıkları	57
Tablo 3.17: Öğrencilerin Siyasi Gündemi Takip Etmeleri Hakkında Görüşleri.....	57
Tablo 3.18: Öğrencilerin Sosyal Medya Hesaplarında Siyasal İçerikli Paylaşımlar Bulunması İle İlgili Görüşleri	58
Tablo 3.19: Kitle İletişim Araçlarının Öğrencilerin Oy Verme Davranışı Üzerine Etkisi.....	58
Tablo 3.20: Oy Verme Davranışını Etkileyen Kitle İletişim Araçlarının Dağılımı	59

Tablo 3.21. Cinsiyet ve Oy Verme Davranışı İlişkisi	60
Tablo 3.22: Bölüm ve Oy Verme Davranışı İlişkisi.....	60
Tablo 3.23: Cinsiyet ve Siyasal Parti Üyeliği İlişkisi	61
Tablo 3.24: Cinsiyet ve Sivil Toplum Kuruluşuna Üyeliği İlişkisi.....	61
Tablo 3.25: Gelir ve Oy Verme Davranışı İlişkisi	61
Tablo 3.26: Öğrencilerin Baba Mesleği ile Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelikleri Arasındaki İlişki.....	62
Tablo 3.27: Öğrencilerin Baba Mesleği ile Öğrencilerin Siyasal Partiye Üyelikleri Arasındaki İlişki	63
Tablo 3.28: Öğrencilerin Hayatının En Çok Geçtiği Yerleşim Birimi ile Oy Verme İlişkisi	64
Tablo 3.29: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Üniversiteye Geldikten Sonra Siyasi İlgileri Arasındaki İlişki	64
Tablo 3.30: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Siyasi Gündemi Takip Etme Arasındaki İlişki.	65
Tablo 3.31: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Oy Verme Konusunda Aile ile Ortak Karar Alma Arasındaki İlişki	65
Tablo 3.32: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Siyaseti Önemseme Arasındaki İlişki.....	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1: Siyasal Sistemin Toplumsal Çevre ile İlişkisi	10
Şekil 1.2: Siyasal Toplumsallaşmanın Döngüsü	15

KISALTMALAR

a.g.e	Adı geçen eser
a.g.m	Adı geçen makale
akt	Aktaran
C	Cilt
Çev	Çeviren
Der	Derleyen
Fak	Fakültesi
Haz	Hazırlayan
KİA	Kitle İletişim Araçları
Ss	Sayfa
S	Sayı
SPSS	Statistical Package For Social Sciences
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
T.C	Türkiye Cumhuriyeti
t.y	Yayın Tarihi Belli Değil
vb	Ve Benzeri

TEZ METNİ

GİRİŞ

Toplum kendi varlığını devam ettirmek amacındadır. Aileler açısından bu devamlılık çocuk sahibi olma ile gerçekleşir. Bu durum hem neslin devam ettirilmesini hem de kültürün aktarılmasını ve sürdürülmesini sağlar. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması; toplum yaşamında geleneklerin ve deneyimlerin depolanmasını, öğrenilmesini, kazanılmasını ve paylaşılmasını beraberinde getirerek, yaşam döngüsünün devingenliğini sağlamaktadır (Sayın 1990: 151). Bu olgu siyaset için de geçerlidir. Süregelen siyasi yapının devam ettirilmesi için toplum içinde hâkim olan siyasi kültür anlayışının, oluşan demokrasi bilincinin aktarılması gerekir.

Sosyal bir varlık olarak birey, aileden çıktığı ve çevresinden başka bir dış dünyaya tanıklık etmeye başladığı andan itibaren kendini hem toplumsallaşma hem de toplumsallaştırma sürecinin içinde bulmaktadır. Toplumsallaşma süreci her ne kadar sürekli olsa da, çocukluk ve gençlik dönemi arasında yoğun şekilde yaşanmaktadır. Çocukluk ve gençlik arasında yaşanan toplumsallaşma süreci en çok ailede ve eğitim kurumlarında gerçekleşmektedir. Toplumsallaşma sürecinde birey, toplumsal değerleri, inanç ve tutumları benimser. Bu süreçte birey, topluma ait belli değerleri benimseyip toplumsallaşmanın sürekliliğini sağladığı gibi, siyasal toplumsallaşma sürecinde de siyasal değerleri ve tutumları öğrenerek siyasal sisteme süreklilik kazandırır.

Siyasal toplumsallaşmanın süreklilik kazanmasında etkili olan önemli bir faktör eğitimidir. İnsanlar eğitildikçe, eğitim seviyeleri yükseldikçe, siyaset hakkındaki bilgileri artar. Eğitim süreci siyasete ve toplumsal değerlere dair bir takım ön kabullerin ve kalıpların muhataplarına öğretilmesi olarak da tanımlanabilir. Bu bağlamda düşünülecek olursa siyasal kimlik ve bilincin eğitimin kendisi ile yakın bir ilişkisi vardır (Althusser, 2015: 55-56-57). Diğer bir faktör de kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları, bireyin siyasal kanaatinin oluşmasına, kökleşmesine ve bireyin siyasal eylemde bulunmasına yardımcı olur. Kitle iletişim araçları, eğitim etkisinin sona erdiği ya da eğitimin yetişemediği yerlerde, siyasal bilinci yeniden üretme veya etkileme açısından en etkili araçlardan biri olarak görülebilir.

Aile, siyasal toplumsallaşmayı etkileyen temel faktördür. Bireyin siyaset terimlerini ilk duyduğu ve siyasete karşı ilginin ilk oluştuğu yer ailedir. Aile, bireye,

bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak siyasi bir aşılama yapar. Bu da bireyin siyasi sistem hakkında bilgi edinmesini, siyasi sisteme karşı olumlu ya da olumsuz bir tavır takınmasını sağlar. Yukarıda saydığımız faktörlerin etkisiyle edinilen bilginin ve kazanılan davranışın eyleme dökülmesi, karşımıza siyasi katılım olgusunu çıkarır. Birey başlangıçta siyasi toplumsallaşmayı aileden, sosyal çevreden, eğitim kurumlarından ve kitle iletişim araçlarından öğrenerek belirli bir katılım gösterir. Bu saydığımız faktörlerin etkisiyle birey, belli bir yaşa geldikten sonra siyasi katılım davranışı şekillenmeye başlar. Bu süreçte, özellikle ailenin yaşadığı yerleşim birimi dışında yer alan, çeşitli fikirlerin bir araya gelmesinde etkili olan ve genellikle genç olarak adlandırılan yaş grubunun bulunduğu üniversite ortamının önemli bir rolü vardır. Burada genç kesimin siyasete karşı ilgisi artmaya başlar.

Gençlik, her ulusun önemli bir değeridir; toplum ile gelecek arasında bağ kurar ve ulusların tarihi varlığını geleceğe taşımasını sağlayacak en önemli unsurdur. Gençlik, siyasi ve toplumsal katılım bağlamında uzun yıllar bilimsel çalışmaların odak noktasından uzak kalmış, bu konu daha çok sosyolojik açıdan ele alınmıştır. Ancak son yıllarda gençlerin siyasi katılımı hususunda teşvik edici bazı araştırmaların sayıca arttığı da belirtilmelidir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler açısından “gençlik” olgusu gerek nicel gerekse nitel olarak büyük önem taşımaktadır. Bu önem, genç nüfusun bir yandan sayısal olarak ülkenin nüfus yapısında büyük bir çoğunluk oluşturmasından, diğer yandan da ülkelerin ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel yapılarının gelecekteki belirleyicisi, yönlendiricisi ve şekillendiricisi olmasından kaynaklanmaktadır (Yıldız, 2014: 1).

Genç nüfusun, toplumsal sorunlara karşı en duyarlı kesimlerden biri olduğu ileri sürülebilir. Toplum, kendi içerisinde barındırdığı sorunları araştırıp, bu sorunlara çözüm önerileri üretirken, en zor olanı da gençliğin araştırılıp incelenmesi olacaktır. Çünkü yaşam şartları hızla değişirken, bu hıza en fazla ayak uyduran ve bu yaşam şartları değişikliğine yön veren yine genç kuşaklar olacaktır. Toplumsal sorunlara çözüm üretirken, gençliği sorunların dışında tutarak çözüm üretmek mümkün değildir. Gençliğin isteklerine kayıtsız kalan egemen güçler, sorunları çözmekte sürekli bir başarısızlık göstermişlerdir. Gençliğin taleplerine cevap vermek veya sorunlarına çözüm üretmek

yerine, görmezden gelerek baskı ve şiddete başvuran bir siyasal iktidar her zaman kaybeden taraf konumunda olmuştur.

İkinci Dünya Savaşından sonra gelişen teknolojiyle birlikte, özellikle de kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle, suskunluğa gömülmüş veya sesini duyuramayan geniş halk kitlelerinin sesi, merkezi siyasal güç odakları tarafından duyulmaya ve daha çok dikkate alınmaya başlamıştır. Uçta kalanlar; artık istek ve taleplerini daha kolay iletebilmekte, ayrıca bu taleplerin egemen güç tarafından nasıl karşılandığını ve onlarda yarattığı etkiyi takip edebilmektedirler.

Yukarıda bahsedilmiş olan çeşitli olguların ışığında siyasal katılım kavramı, mevcut siyasal durumun devamlılığı veya mevcut olan durumun değişimi yönünde etkide bulunmayı amaçlayan her türlü siyasi eylemi ifade eder. Seçimlere katılma bir katılma türüdür. Ama siyasal katılma sadece seçimlerde oy kullanmaya indirgenemez. Siyasal hayata katılım, bireyin siyasal sistemle olan ilişkisine dayanır. Bu ilişki, siyasal bilgi edinmek, siyasal eylemlerde bulunmak, basit bir protesto eyleminden, oy vermeye, hatta adaylığa kadar uzanır.

Gençliğin katılımı ve fikirlerini ortaya koymadaki becerisi ancak ilgi, bilgi ve farkındalık düzeylerinin artmasıyla mümkündür. Özellikle genç kesimin, üniversiteye geldikten sonra siyasete karşı farkındalık düzeyi artmaya başlar. Daha demokratik ve katılımcı bir toplum oluşturmak adına, gençlerin alınan kararlara katılması ve bu alınan kararlara yönelik davranışlarda bulunması önem arz etmektedir. Siyasal katılım aktif bir vatandaş olmayı gerektirir. Gençlerin, demokrasi ve vatandaşlığın ne olduğunu bilmekten çok, bunu yaşamaları ve vatandaş kimliği farkındalığına sahip olmaları gerekir. Özellikle bilinçli bir yaş grubunu oluşturan üniversite gençliğinin siyasal katılımını, siyasal katılım gösterirken siyasi düşüncelerini etkileyen faktörleri, siyasal katılım düzeylerini ve siyasal sistemden beklentilerini öğrenerek, gençlerin siyasette faal durumda olmalarını sağlamak gerekir.

Bu çalışmanın örneklemini oluşturan gençlik grubu, üniversite gençliğinden oluşmaktadır. Genel olarak bir toplumun gençliği, içinde yaşadığı toplumun geleceğini belirlemesi nedeniyle önemlidir. Ancak makro planda “okuyan gençlik” ve mikro düzeyde “üniversite gençliği” önem arz etmektedir (Yıldız, 2014: 2). Çünkü üniversiteli gençlik, yakın bir gelecekte ülkenin yönetim sorumluluğunu çeşitli idari ve teknik

kadrolar aracılığıyla üstlenecektir. Yönetim sorumluluğu dışındaki diğer kadrolarda da (tıp, mühendislik, eğitim, vb.) yine ağırlıklı olarak bu kesim yer alacaktır. Bundan dolayı çalışmanın örneklemini üniversite gençliği oluşturur. Çalışmamızın evrenini oluşturan üniversite gençliğinin siyasal hayata karşı tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerini çalışmamızın örneklemini olarak seçtik. Öğrencilerin siyasal katılımında bulunup bulunmadıklarını, siyasal katılımında bulunan öğrencilerin ne düzeyde katıldıklarını ve siyasal yaşamdan beklentilerini öğrenmeye çalıştık. Bu bağlamda, kitle iletişim araçlarının, öğrencilerin oy verme davranışı üzerinde etkisinin olup olmadığını, etkisi var ise en etkili olan kitle iletişim aracını veya araçlarını tespit etmek amacıyla sorular yönelttik.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. SİYASET

Siyaset ilgi çekicidir, çünkü insanlar ister istemez birbiriyle uyuşmazlık hâlinde dirler. İnsanlar nasıl yaşamaları gerektiği konusunda hemfikir değ illerdir; dolayısıyla kendi menfaatlerini korumak adına, birlikte yaşama konusunda belirli bir fikir oluşturmaya çalışmışlardır. Aristoteles; bu süreçte ortaya çıkan siyaset olgusunu, insanların kendi hayatlarını iyileştirmek, iyi bir toplum yaratmak için giriştikleri faaliyet olarak tanımlar ve siyaseti “en üstün bilim” olarak görür (Heywood, 1999: 67). Çünkü insanlar menfaatlerini korumak ve sürdürmek için toplum hâlinde yaşama gereksinimi duyarlar. İnsanlar Aristo’nun deyimi ile en iyi toplumu oluşturmak adına belli faaliyetlerde bulunurlar. Ortak çıkarlarını korumak adına belli yetkilerini devretme ihtiyacı duyarlar.

Laswell “Siyaset, kimin, neyi, ne zaman ve nasıl elde ettiğiyle ilgilidir” tanımıyla bu konuya işaret eder. Bernard Crick’e göre “siyaset, farklı çıkarlar ile bölünmüş toplumların, şiddet içermeyen özgür tartışma yoluyla yönetilmesidir” (Akt, Yüksel, 2014: 23). Andrew Heywood’a göre ise siyaset, en geniş anlamıyla, insanların ortak yaşamlarını mümkün kılan genel kurallar oluşturma, koruma veya değiştirme etkinliğidir. Günümüzde “siyaset yapma” ibaresi genelde politik faaliyetlere katılmayı ifade eder (Heywood, 2013: 15).

Aslında siyasetin tanımını netleştirmek zordur. Çünkü pek az insan siyasete kendi fikirlerinden bağımsız olarak bakar. Tam anlamıyla siyaset, toplumsal hayatın vazgeçilmez bir unsurudur. Siyaset kaynağını insanların bir arada toplumsal bir düzen içinde yaşamak mecburiyetinden alır. Bu durumun sonucu olarak da hem zaman hem de mekân olarak evrensel bir nitelik taşımaktadır (Baykal, 1970: 7). Siyasetin evrenselliği sadece onun her zaman diliminde ve her toplumda geçerli olduğundan ileri gelmez. Her siyasetin bir amacı olmayabilir, ama her amacın bir siyaseti mutlaka vardır (Tosun ve Tepecikoğlu, 2011: 3).

1.2. DEMOKRASİ

Demokrasinin makul bir tanımını yapmak isteyen herkes bir takım sorunlarla mutlaka karşılaşır. Bu sorunlardan biri demokrasi terimine son yarım yüzyılda yüklenen anlamların gösterdiği çeşitliliktir. Halk iradesi, halkın temsilcilerinin iradesi, halkın

partisi iradesi, siyasal ve toplumsal çoğunluk gibi pek çok şey, demokrasi tanımına atfedilen anlamların sadece bir bölümünü oluşturmaktadır (Beetham, 2010: 2).

Kimi zaman demokrasi kelimesi siyaset piyasasında değeri düşük bir para gibi dolaşmaktadır. Siyasetçiler yaygın bir inanmış gibi bu markayı (etiketi) kendilerine yakıştırmaya ve yaptıkları her harekete iliştiyerek hareketlerini meşrulaştırmaya çalışmaktadırlar. Tam aksine bilim insanları ise, demokrasi anlamının belirsizliği nedeniyle, bu kavramı bir takım niteleme sıfatları ile kullanmaktadırlar. Hatta bunun için Amerikalı siyaset teorisyeni Robert Dahl, konuya kavramsal kesinlik kazandırmak amacıyla demokrasi yerine “polyarchy” kelimesini yerleştirmeyi denemiştir. Polyarchy, modern sanayileşmiş toplumlarda tam bir elit yönetimin değil, birden fazla elit grubunun aynı anda toplumsal ve siyasal süreçleri etkilemesiyle ortaya çıkan bir yönetim tarzıdır. (Akt, Karl ve Schmitter, 1999: 3).

Demokrasinin genel kabul gören anlamına baktığımızda “halkın halk tarafından yönetimidir”. Bu sözcük, etimolojik anlamı dikkate alınarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Demokrasi sözcüğü Yunanca “demos” ve “kratos” kelimelerinin birleşiminden oluşmakta ve halk yönetimi anlamına gelmektedir (Tok, 2001: 205). Abraham Lincoln tarafından önerilen “halkın halk tarafından yönetimi”nde üç ana unsur vardır: Birincisi, halkın siyasal temsiline dayanan bir hükümetin oluşturulması ve bu oluşturulan hükümetin halkın rızası oldukça iktidarda kalabilmesinin tek meşru ve adil yönetim biçimi olarak kabul edilmesidir. İkincisi, halkın siyasal hayata her ne olursa olsun kayıtsız kalmamasının esas alınmasıdır. Üçüncüsü ise demokrasinin; insan hak ve özgürlüklerinin en geniş biçimde korunduğu bir rejim olmasıdır (Akt. Özbudun, vd., 1995: 45). Fakat halkın kendi kendisini yönetmesi tanımında da geçen halk kelimesinin muğlak oluşu nedeniyle, Sartori'nin belirtmiş olduğu gibi “demokrasi halkın iktidarındır” öncülünden kesin ve yararlı bir şey çıkarmak zordur. Çünkü Sartori'ye göre halkın anlamlarının muğlaklıktan kurtarılması, bir tarihi dayanaklar sonucu ortaya çıkar. Demokrasi terimi ortaya atıldığı zaman söz konusu halk, bir kolektif karar verici organ olarak iş gören küçük, birbirine bağlı bir topluluktur. Oysa devlet büyüdükçe, Yunan dünyasındaki ayrıcalıklı halklar toplumlarda anlamını yitirmişlerdir. Günümüzde ise halk kavramı, demokrasi tanımının içini doldurmak amacıyla kullanılmıştır (Akt. Kahraman, 2002: 15).

Türkiye’de demokrasi ne durumdadır? Yoksa Türkiye demokrasisi modernleşme sürecinde yaşanan dış etkileşim ve arayışların bir sonucu olarak mı gündeme gelmiştir? Halk tarafından içselleştirilen bir demokrasi mevcut mudur? Ülkemizde, demokrasi anlayışının, hak ve özgürlüklerin, zaman zaman devletin bekası için tehlike arz ettiği zannından kaynaklanan vesayetçi bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir (Bilge, 2011: 53).

Köker, demokrasi meselesini tartışmaya şöyle bir soru ile başlar: Demokrasi sadece halkın isteklerini egemen olan tarafa bildirmesi midir? Halkın isteklerini doğrudan bildirmediği iki dereceli seçim sisteminin söz konusu olduğu 1921 Anayasası demokratik değil midir? Özellikle Kurtuluş Savaşı yıllarında halkın kendi seçimini bilfiil ele alması gerektiği yönündeki söylem, “halkın o yıllarda yaşanan yoksulluk ve cehalet nedeniyle kandırılabilceği” endişesiyle ortadan kalkmıştır. Bu da, o yıllarda, “halkçılık” anlayışı yerine “halka rağmen halk için” düşüncesinin hâkim olduğunun bir göstergesidir (Köker, 2008: 268).

Geleneksel yapının hâkim olduğu ya da dönüşümünü tamamlamaya çalışan ulus devletlerde halkın siyasal katılım konusunda eksiklerinin görülmesi normaldir. Demokrasinin yerleşmediği toplumlarda halkın katılımının olmadığı ya da az olduğu bir gerçektir. Çünkü demokrasinin egemen olmadığı bazı toplumlarda egemen güçler, sadece egemenliklerini onaylatmak için halkın katılımına başvurabilir. Bu tarz toplumlarda sadece oy verme davranışı görülürken, modern olarak adlandırdığımız toplumlarda katılım düzeyleri artmaktadır.

1.3. SİYASAL SİSTEM

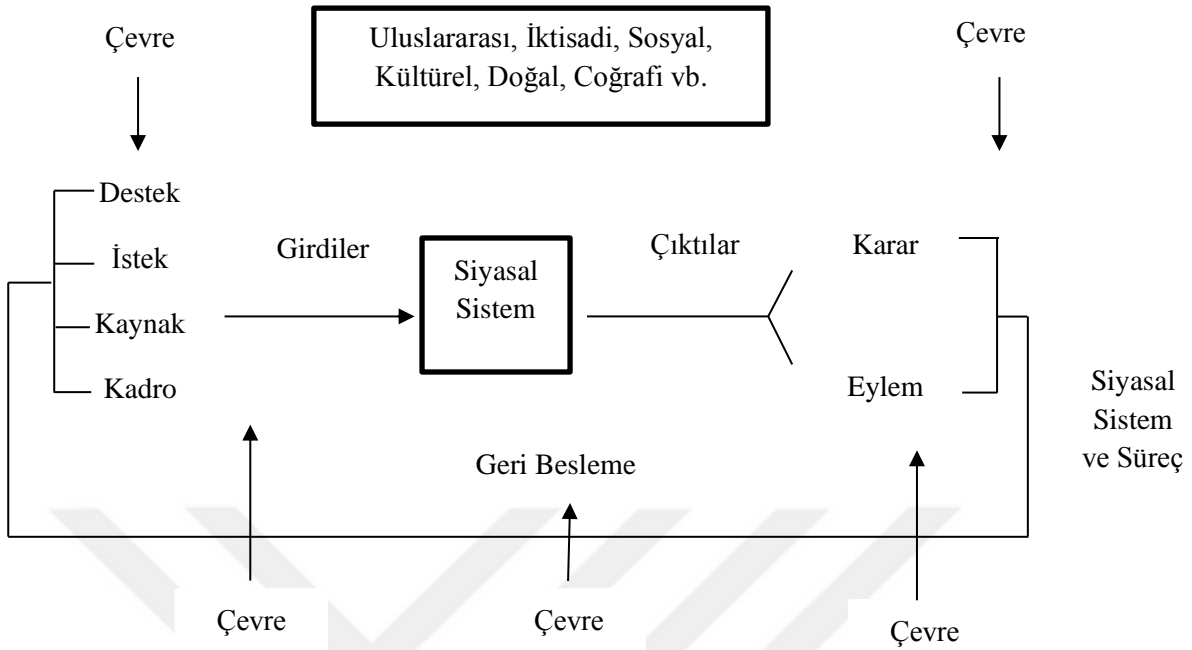
Bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürü, ekonomisi ve inançları kadar, psikolojik özellikler de bireyin siyasetle olan ilişkisini belirlemektedir. Bu durum siyasal sistem analizi veya tanımında dikkate alınması gereken noktaların sayısını artırmaktadır (Tok, 2011: 173). Öte yandan siyasal kurumların, bireyin siyasetle olan ilişkisine yön veren aracı kurumlar olarak ön plâna çıktığı görülmektedir.

Sistem kavramı, Sosyal Bilimler Sözlüğünde “birbirine bağımlı unsurlardan oluşan, bütün sınır ve amaçları önceden belirlenmiş eylemler, işlevler, öğeler ve ilişkiler bütünü; belirli bir amacı gerçekleştirmek amacıyla gerekli unsurları bir araya getirip bir

bütün olarak birbirine bağı ve uyumluluk içinde çalışmalarını sağılayan düzenek” şeklinde tanımlanmıştır (Akay, 2006: 93). Siyasal sistemin işleyişi; çevrenin sisteme girdiler yöneltmesi, sistemin de bu girdilere “çıkıtı” adı altında yanıtlar üretmesiyle mümkündür. İter Turan, siyasal sistemi; toplumların kolektif amaçlarını belirlemek ve gerçekleştirmek üzere geliştirdikleri örgütler dizisi olarak tanımlamaktadır (Akt. Tok, 2011: 172). Siyasal sistem, bazı özellikleriyle diğıer sistemlerden ayrılır. Öncelikle siyasal sistem, kapsam açısından diğıer örgütlenmelerden daha büyüktür. Zira siyasal sistem daha çok toplumsal boyutla ilgilenir. Diğıer yandan siyasal sistemde alınan kararlar toplumsal açıdan bağlayıcıdır. Bu bağlayıcılık, kanun veya kararnameler gibi mekanizmalarla sağılanır. Sistemin bütün üyeleri, bu kararlara uymak zorundadır. Uymamayı, zor kullanmayı da içeren çeşitli yaptırımlar ve cezalar beklemektedir (Turan, 1986: 17).

Siyasal süreç, toplumdan ve sistemin kendisinden gelen isteklerin, sistem tarafından kararlara dönüştürülmesi ve uygulanmasıdır. Bu bir girdi-çıkıtı sürecidir; istekler sisteme girmekte, sistem içinde belli işlemlere konu olmakta ve sonuç olarak kararlar çıkmaktadır. Bundan dolayı her sistemde farklı yoğunlukta ve kapsamda katılma kanalları bulunmaktadır. Sistemin yapısı, hangi isteklerin karara dönüşeceğini ve hangilerinin eleneceğini belirlemektedir. Bu girdi-çıkıtı ilişkisi, siyasal sistemin nasıl işlediğini göstermektedir. Sistemin çıktıları, çevrede oluşturduğu etkilerle tekrar sisteme bir girdi olarak dönmekte; bu ise “geri besleme” olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 1.1: Siyasal Sistemin Toplumsal Çevre ile İlişkisi

Kaynak: Turan, 1986: 17.

Siyasal sistem, içinde bulunduğu çevrenin sosyal ve ekonomik özelliklerinden etkilenir. Ayrıca herhangi bir siyasal sistemin, diğer toplumların kendilerine özgü oluşturdukları siyasal sistemlerden de etkilendiği görülmektedir. Turan; bir toplumun diğer toplumlardan soyutlanıp yaşayamayacağını, diğer toplumlardan kendini soyutlayıp varlığını sürdüremeyeceğini belirtmektedir.

1.4. SİYASAL KÜLTÜR

Kültür sözcüğünün şimdiye kadar gerektiği gibi tanımı yapılmadığından günümüzde yeni tanım girişimleri görülmektedir. Kültürün günümüze kadar 164 tanımının yapılmış olmasından (Sitembölükbaşı, 1997: 3) dolayı, onun ne olduğu ve neyi ifade ettiği konusunda uzlaşma güçlüğü yaşandığı görülmüştür.

Sosyologlar, kültürün; bir toplumun sanatını, mimarisini, müziğini, dansını ve tiyatrosunu yansıttığını belirtir. Bazı yazarlar da kültürü, insanların konuşma, düşünme ve yaratma yeteneklerinin gelişmelerini sağlayan toplumsal kurumların bütünü olarak ele almaktadır (Çeçen, 1996: 11).

Latince’de “toprağı işleme” manasında kullanılan kültür, sonraları Batı Avrupa dillerinden kazandığı “yüksek genel bilgi” manası ile Türkçe’ye girmiştir. Her bilim dalı kendi alanına uygun olarak kültür kavramına tarifler bulmaya ve anlamlar yüklemeye çalışmıştır (Çal, 2006: 18). Kültür, en geniş tanımıyla, “bir toplumda yılların, hatta yüzyılların birikimi sonucu oluşan ortak değerlerin tümüdür”. Böylesine çok yönlü bir kavram olan kültür, topluma özgü pek çok şeyle ilgili olduğu gibi, siyasetle de yakından bağlantılıdır. İşte bu bağlantı, “siyasal kültür” kavramında ifadesini bulmaktadır.

Belirli bir toplumda siyasi olgulara ilişkin geliştirilmiş olan kanaat ve inançlar, tutum ve davranışlar, o toplumun siyasi kültürünü meydana getirmektedir. (Çal, 2006: 18). Daha geniş bir ifadeyle siyasî kültür; toplumun siyasal değerler, ulusal karakter, ulusal siyasal psikoloji, devlet, parlamento, hükümet, siyasi parti, kamu yönetimi, demokrasi, seçim vb. gibi kavramlar konusundaki bilgisi, yaklaşımı, tutum ve davranışlarının tümüdür. Siyasal kültür, siyasal sisteme yönelik olarak edinilen tüm inançlar, tutumlar ve davranışların toplamını ifade etmektedir. Siyasal kültür, siyasal süreç açısından iki temel işleve sahiptir. Birincisi; bazı inanç, tutum ve davranış kurallarının standartlaşması yoluyla siyasal sürecin işleyişini kolaylaştırmaktadır. İkinci olarak da, mevcut siyasal kültürün benimsenmesini, yönetenlerin yönetmekte haklı görülmesini ve dolayısıyla sistemin devamlılığını sağlayan bir araçtır (Turan, 1986: 33).

Bir toplumun siyasal kültürü; o topluma ait olan öğelerin siyasal nesnelere karşısındaki değerlerinden ve tüm diğer yönelimleriyle siyasal semboller hakkındaki deneye dayalı inançlarından oluşur. Bu anlamda siyasal kültür, bir siyasal sistemin ortak tarihi ile belli bir zamanda yaşayan bireylerin hayat tarihçelerinin ürünüdür. Siyasal kültür, kökenlerini hem kamusal olaylardan hem de özel deneyimlerden alır ve bir toplumun temel siyasal değerlerine biçim verir (Durdu, 2013: 14).

Gabriel Almond siyasal kültür öğelerini sınıflandırırken üçlü bir ayrıma gitmektedir. Bunlar:

1-Bilişsel Öğeler: Bireyin, içinde yaşadığı toplumun siyasal alanına ilişkin olarak farklı yollardan elde ettiği belli bir bilgisi ve inancı vardır. Bunlar bireyin sistemle olan bağımlıdır.

2-Duygusal Öğeler: Siyasal alanı daha çok duygusal dürtülerle yorumlamayı ifade etmektedir. Belli bir siyasi parti başkanına beslenen sevgi ya da nefret buna örnektir.

3-Değerlendirici Öğeler: Birey, siyasal yaşama ilişkin çeşitli değer yargılarına sahiptir. Bu değer yargıları bireyin daha önce edindiği temel kabulleri referans olarak almaktadır. Dine önem veren bir değer yapısına sahip olan bir bireyin, laiklikle ilgili öğeler taşıyan bir siyasal partiye ya da siyasal söylemlere tepki duyması, bu duruma örnektir (Yılmaz, 2003: 36).

Siyasal kültür, toplumsal kültürün diğer öğelerinden ve uluslararası kültür hareketlerinden soyutlanmış değildir; onları etkilediği gibi onlardan etkilenir. Toplumlarda siyasal demokrasinin işleyişini inceleyen Haryy Eckstein, iki savaş arası dönemdeki Almanya'yı örnek alarak, demokratik bir siyasal sistemin gerektirdiği otorite anlayışının diğer kurumlarla çeliştiğini, bunun ise demokratik bir siyasal sistemin işleminde bazı engeller çıkarabileceğini söylemektedir. Yazara göre, kültürün diğer boyutları otoriteye itaat ve sınırsız disiplin gibi değerleri vurgularken, siyasal sistemin ise; eşitlik, katılım ve çoğulculuk gibi değerlere dayanması bir kültür çatışmasına sebep oluyordu. Dolayısıyla siyasal sistemin işleyişi, sosyal kültürün yerleşik baskısı sebebiyle güçleşiyordu (Akt. Turan, 1986: 35).

Siyasi kültür, siyasi nitelikteki olaylarla, bu olaylara tepki gösteren bireyin davranışları arasında önemli bir bağ oluşturur. Bu bağ, memnun olunmayan siyasal sürecin değişmesi ya da memnun olunan siyasal sürecin devamı için, bireyin siyasal katılım davranışı göstermesini ifade etmektedir.

1.5. TOPLUMSALLAŞMA

İnsanlar, tarih boyunca bir toplum içerisinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu da insanların bir arada yaşamalarını ve birbirini etkilemelerini kolaylaştırmıştır. Birey, dünyaya belirli kalıtım özellikleriyle donanmış olarak gelmekte, daha sonraki dönemde ise fiziki gelişimiyle birlikte sosyal gelişimini de sağlamaktadır. Bu süreçte birey, önce ailesinden ve daha sonra çevresinden öğrendiği davranış kalıplarıyla topluma uygun bir gelişme göstermektedir.

Birey, kültürel olayların ve değer yargılarının mevcut olduğu bir ortamda yaşar ve bunların etkisinde kalır. Bu etkilenme sürecinin ortaya çıkardığı toplumsallaşma; “kişinin toplumda ya da toplumun alt kesimlerinde yürürlükte olan değer yargılarını ve davranış kurallarını öğrenmesi süreci” olarak tanımlanmaktadır (Turan, 1986: 47).

Toplumsallaşma kavramı, farklı disiplin temsilcileri tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin psikologlara göre toplumsallaşma, toplumda var olan, kabul gören davranışların toplumu oluşturan üyeler tarafından içselleştirilmesi ve benimsenmesidir. Sosyal antropologlar ise toplumsallaşmayı kültürlenme kavramıyla karşılamaya çalışmışlardır (Akfırat, 2010: 9).

Bir başka tanıma göre toplumsallaşma “bireye, ait olduğu grup ya da topluluk yoluyla toplumsal tutumların, değerlerin, alışkanlıkların, örnek davranışların ve bilgi birikiminin aktarılması sürecidir.” Bu bilgiler dâhilinde, genel olarak toplumsallaşmanın “özünde bir öğrenme süreci” olduğu hem psikologların hem de sosyologların yaklaşımlarından çıkmaktadır. Dolayısıyla toplumsallaşma, bir eğitime ve öğretme (aynı zamanda karşılıklı iletişim ve etkileşim sürecinin bir sonucu olarak toplumsallaşan açısından eğitilme ve öğretilme) süreci olarak da kabul görmektedir (Akın, 2009: 10).

Toplumsallaşma, bir bireyin herhangi bir grup faaliyetine katılım sürecinde kendisinden beklenen uygun davranışlarda bulunma süreci olduğuna göre, siyasal toplumsallaşmada da bireyin bu yönde bir davranış göstermesi beklenecektir. Siyasal toplumsallaşma, toplumsallaşmanın bir ögesi olarak, bireye siyasal sisteme uygun davranış kazandırma sürecidir.

1.5.1. Siyasal Toplumsallaşma

Toplumsallaşma sürecinde toplumun yeni üyelerine nasıl belirli yönde davranmaları gerektiği öğretilerek toplumun sürekliliği sağlanıyorsa, siyasal toplumsallaşma sürecinde de siyasal kültürün sürekliliği ve siyasal kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması sağlanmaktadır.

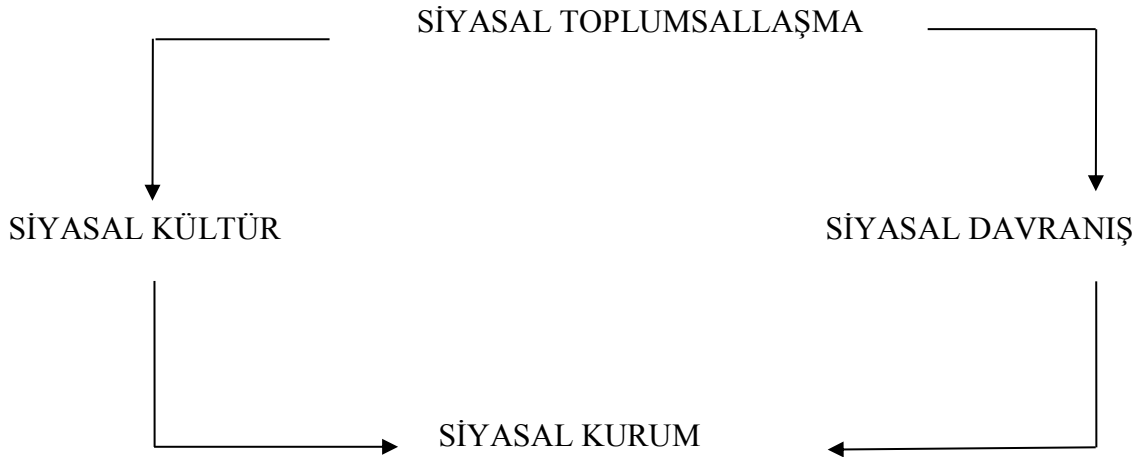
Her siyasal topluluk yeni üyelerine siyasal sistemin örgütleniş biçimini ve bu örgütleniş biçimini meşrulaştıran nedenleri, inançları ve tutumları benimsetmek, öğretmek ister. Bunun en büyük nedeni ise sistemin devamlılığının güvence altına alınmak istenmesidir (Durdu, 2013: 29).

Siyasal toplumsallaşma; “siyasal inanç, değer ve davranışların birey tarafından benimsenme ya da toplum tarafından öğretilme sürecidir” (Akfırat, 2010: 11). Siyasal toplumsallaşmanın pek çok tanımı yapılmıştır. Sigel, siyasal toplumsallaşmayı, siyasal sistem tarafından uygulanan ve kabul gören, ilke, değer, tutum ve davranışların aşamalı

bir biçimde öğrenilmesi süreci olarak tanımlar. Greenberg ise siyasal toplumsallaşmanın, bireyin kendisine biçilen “yurttaşlık rolü” ve “toplum üyeliği” kimliklerini kazanmak için, siyasal sistemin değerlerine, inançlarına ve davranış kalıplarına uymak ve egemen siyasal kültür ile uyumlu yaşamaya çalışmak olduğunu belirtir. Davson ve Prewitt’e göre ise siyasal toplumsallaşma, bir kültür aktarım sürecidir. Bu aktarımın, insanın dünyaya gelişi ile başlayan ve hayat boyu süren bir süreç olduğunu ve amacının, bireyin içine doğduğu toplumsal ve siyasal çevrenin değerlerini ve inançlarını bireye aşılama ve davranışlarını bunlar çerçevesinde yönlendirmek olduğunu belirtirler. Easton ve Dennis ise siyasal toplumsallaşmayı, bireyin toplum tarafından aktarılan değer ve ilkeler aracılığı ile siyasal sisteme uyumu olarak tanımlarlar (Akt. Özbudun, vd., 1995: 46).

Şunu diyebiliriz ki; siyasal toplumsallaşma, siyasal insanın oluşumunda etkilidir. Daha doğrusu siyasal toplumsallaşma siyasal kültürü meydana getirir. Bunu şekil yardımıyla aşağıdaki gibi göstermek mümkündür.

Şekil 1.2: Siyasal Toplumsallaşmanın Döngüsü

Kaynak: Kızıldere, 2002: 25

Siyasal toplumsallaşma süreci, bireyin siyasal kültür konusundaki bilgilenmesiyle başlar. Bireylerin ilgi ve tutumları zamanla değişmektedir, aynı olayın algılanış şekli değişmeye başlar. Siyasal insanın oluşumu bu süreçte meydana gelir. Çünkü farklı bireylerin farklı yerlerde meşru olarak gördüğü bir sistemi, bir başka birey meşru görmeyebilir. İşte bu, siyasal toplumsallaşmanın etkisini ortaya çıkarır. Demokrasinin hâkim olduğu bir siyasal kültürde katılım da çeşitli ve çok olur.

1.5.1.1. Siyasal Toplumsallaşmayı Etkileyen Toplumsal Etkenler

Siyasal toplumsallaşmayı etkileyen toplumsal etkenleri; aile, arkadaş grubu ve çevre, eğitim ve kitle iletişim araçları başlıkları halinde inceleyeceğiz.

1.5.1.1.1. Aile

Aile insan yaşamında en temel ve ilk toplumsallaşma kurumudur. Aile, kimlik ve kişilik kazanma sürecinde etkili olan önemli kurumlardan bir tanesidir. Birey genellikle bir ailenin üyesi olarak dünyaya gelmekte, aile içinde gelişmekte, ilk siyasi tutum ve beklentilerinin temelleri orada atılmaktadır.

Aile üyeleri bazı siyasal tutum ve davranışları bilerek ve isteyerek bireye aktarmayı isteyebilir. Fakat daha tipik olarak, çocuklar ev ortamında siyaset veya diğer konular hakkında kendiliğinden bilgi edinebilirler. Bazen ailenin dayatmasına bile gerek

kalmayabilir. Örneğin; annenin, kime oy vereceğini babaya sorduğunu gören çocuklar, siyasetin erkek işi olduğuna karar verebilirler (Turan, 1986: 56).

Aile, çocuğun siyasal toplumsallaşmasında bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak etkili olmuştur. Aile doğrudan etkili olmaya çalıştığı zamanlarda siyasal inanç ve tutumlarını çocuğa öğretmeye ve benimsetmeye çalışır. Dolaylı olarak ise; aile çocuğa, siyasete ilişkin kültür öğelerini aktarabilir.

Aile içerisinde çocuğa aktarılan masallar, hikâyeler, ezberletilen marşlar, şarkılar ve örnek gösterilen isimler, çocuğun gelecekteki hayatında oldukça etkili olabilmektedir. Bu yüzden demokratik toplumlarda ve totaliter sistemlerde ailenin rolü farklılaşmaktadır. Aileler de tıpkı siyasal sistemler gibi birbirinden farklılaşır. Nasıl siyasal sistemler; liberalizm, sosyalizm, faşizm, totalitarizm, demokrasi gibi ayrılıyorsa, aileler de böyledir. Aile içerisinde sistemli bir düşünce ve davranış örüntüsü vardır ve birey bu örüntünün içerisinde gelişerek toplumsallaşır (Çal, 2006: 24).

Uzlaşmacı ve dayanışmacı bir ailede yetişen çocuk, ilerleyen yaşamında demokratik, katılımcı ve hoşgörülü bir birey hâline gelir. Aileden edinilen davranış biçimleri, bireyin hayatının daha sonraki dönemleri içinde belli siyasi tutum ve davranışlar olarak kendini gösterir. Bundan dolayı demokratik kültürün, değerlerin, becerilerin ve tutumların kazandırıldığı, yani demokrasiyi özümsemiş bir birey yetiştirmeyi hedefleyen toplumlar, “demokratik sosyalleşmenin” gerçekleştirilebilmesi için uzlaşmacı ve dayanışmacı aile yapısına ihtiyaç duymaktadırlar (Yılmaz, 2013: 324).

Ailenin çocuk üzerindeki siyasal etkilerini konu alan birçok araştırma yapılmıştır. Bazı araştırmalar ailenin çocuk üzerinde siyasal bir etkisinin olmadığını, etkisi olsa bile bunun çocuk yaşlarda kaldığını belirtirken, diğer bazı araştırmalar bunun tam aksini belirtmektedirler (Kızıldere, 2002: 27). En önemli örnek olarak da, çocuğun, babanın oy verdiği parti yönünde oy kullanması verilebilir.

1.5.1.1.2. Eğitim (Okul Çevresinin Etkisi)

Okul, siyasal toplumsallaşma sürecinde, aileden sonra en fazla etkili olan kurumdur. Eğitim, toplumun varlığını sürdürebilmesi için bireyi gerekli olan bilgilerle donatmakla birlikte, bireyin toplum içindeki rolünü öğreten, toplumsal değer ve normları bireye aktaran bir süreçtir. Devlet, eğitim vasıtasıyla siyasi sistemle uyumlu vatandaş

yetiştirmeye çalışmaktadır. Bunun aracı ise eğitim müfredatı, okul içi ortamlar (törenler ve toplu kutlamalar) ve öğretmenlerdir (Özbudun, vd., 1995: 51).

Eğitim, egemen ideolojinin sürdürülmesini sağlayan önemli bir faktördür. Okullar siyasal konularla ilgili iletişim ve ikna araçlarının kullanıldığı genel toplumsal süreçlere açıktır. Çıkar grupları (endüstri kuruluşları, meslek kuruluşları, liberal ve tutucu dernekler vb.) sınıfta seslerini duyurmak için belli çabalar gösterirler. Bu gruplar öğretmenlere ders malzemesi sağlayarak, okullara konuşmacılar göndererek ve ders kitaplarının içeriği ile ilgilenerek amaçlarını gerçekleştirmeye çalışırlar (Kahraman, 2002: 33).

Okulun otoriter eğilimlerin oluşmasında da etkisi vardır. Batı toplumlarında yapılan birçok araştırmada, eğitim düzeyi yükseldikçe otoriterlik eğiliminin azaldığı gözlemlenmiştir. Ancak kişiler, otoriter bir ortamda ve otoriter yöntemlerle eğitiliyorsa, aldıkları eğitim onları hoşgörülü yapmayabilir.

Turan, Türkiye’de eğitim seviyesi yükseldikçe oy kullanma eğiliminin azaldığını belirtir. Tabi Turan, bu seçkin tutumun gelişmesinin, siyasal sistemin planlı bir çabası olmadığını, eğitimin, öngörülen dışında bir kültür kapsamında aktarılmasından ileri geldiğini eklemektedir (Turan, 1986: 56).

Okul siyasal sistemin meşruluğu ve devamı için vazgeçilmez bir kurum ve devletin en büyük ideolojik aygıtlarından bir tanesidir. Bu nedenle de eğitim programları hem siyasal bağlılığı sağlamak hem de siyasal bilgiyi aktarmak gibi amaçlarla kullanılmaktadır.

1.5.1.1.3. Arkadaş Grubu ve Çevre

Toplumsallaşma sürecinde diğer önemli bir unsur ise çocuğun yaş grubundaki arkadaşları ve sosyal çevresidir. Ailenin birey üzerindeki etkisi, bireyin aileden kopmaya başlamasıyla azalır. Birey aileden uzaklaştıkça, sosyal gruplara dâhil olma arayışı içerisine girer.

Siyasal toplumsallaşma sürecinin ilk olarak aileden başladığı daha önce de ifade edilmişti. Birey siyasal toplumsallaşmayı aileden öğrenme konusunda tercih imkânına sahip değildir. İşte arkadaş grubu ve çevrenin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Çünkü birey arkadaş grubunu tercih etme şansına sahiptir. Çocuk aileden edindiği “biz”

duygusunun dışında ailede geliştirdiği bilgi ve tecrübeler ışığında yeni bir “biz” olgusunu arkadaş çevresiyle kurar. Arkadaş grubu, bireyin hem kendi tercihi ile karar vermesi hem de aileden edindiği kültürü test etme açısından önemlidir. Ailedeki duygusal ilişkiler arkadaş grubunda rasyonel ilişki sürecine dönüşür. Arkadaş grubu küçük bir örgüt gibidir; elebaşı, istişareler, kararlar, eylemler bu örgüt içinde belirginleşir (Kahraman, 2002: 39).

Bireyin içinde bulunduğu toplulukların çoğu siyasal amaçlı değildir. Bireyin üye olduğu grupların, siyasal sistemle ilgili düşüncelerinin oluşmasında dolaylı ya da dolaysız etkileri vardır. Siyasal bir topluluk olmasa dahi, her meslek grubu, siyasal sistemin eylem ve kararlarından etkilendiği için, ister istemez siyasal karar alma süreci ile ilgilenir. Bazı meslek gruplarına, egemen güç tarafından baskının çok olduğu görülür. Totaliter toplumlarda hükümet kendi siyasi fikirlerini uygulamaya çalışmak için işçi sendikalarını bir araç olarak görerek onları siyasallaştırmaya çalışabilir (Turan, 1986: 59).

Birey hayatı boyunca değişik sosyal gruplara üye olabilmektedir. Bireyin ailede kazandığı siyasi düşünce ile üyesi olduğu sosyal grubun siyasi düşünceleri arasında çatışma görülebilir. Gruplar, bireyin ailede aldığı değer ve yargıları geliştirebilir ya da tam aksine zayıflatabilir. Eğer ikisi arasında bir uyum olursa bireyin siyasal toplumsallaşmaya dâhil olması daha kolay olur. Tam aksi bir durum görülürse birey siyasal toplumsallaşmadan uzaklaşabilir.

1.5.1.1.4. Kitle İletişim Araçları

Küreselleşme olgusunun en büyük etkenlerinden bir tanesi olan kitle iletişim araçlarının (KİA) siyasal toplumsallaşmaya katkısı büyüktür. KİA; bireylerin siyasal değer, inanç, tutum ve beklentileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve gazete, dergi, radyo, TV, sinema gibi araçları kapsamaktadır.

KİA vasıtasıyla, siyasal iktidarı kullananlar, yönetilenlerin davranışlarını etkileme ve denetleme imkânına erişmişlerdir. Bu etkileme ve denetlemenin tek taraflı olmadığı, demokratik toplumlarda özgür basının farklı yayın politikalarının ve siyasal tercihlerinin birbirini dengelemekte ve kontrol etmekte olduğu görülür (Kahraman, 2002: 46).

KİA'nın, siyasal davranış üzerindeki etkisi üç şekilde değerlendirilebilir. Birincisi; KİA'dan daha fazla yararlanmak, siyasal tartışmayı artırır. Bunun sonucunda

KİA'ya ilgi artar. İkincisi; KİA'dan yararlanma, kökleşmiş olan siyasal kanaati değiştirmekten çok, onun kökleşmesine hizmet eder. Üçüncüsü; siyasal haberleşmeye duyulan ilgi, siyasal eylemi hazırlar (Kahraman, 2002: 36). İleri sanayi toplumlarında insanlar siyasi bilgi ve değerlerin çoğunu KİA'dan almaktadırlar. Gazeteler, haber dergileri ve özellikle radyo ve televizyon gibi...

Özellikle genç insanların yaygın olarak kullandığı internet, siyasal fikir ve değerleri etkileyen önemli bir araç haline gelmektedir (Yılmaz, 2013: 9). İnternet bazen siyasal toplumsallaşmayı olumlu ve olumsuz yönde etkileyebilir. Çünkü insanlar, bu platformlarda yer alan kutuplaştırıcı ve ırkçı söylemlerden de etkilenebilirler.

Siyasal toplumsallaşmada KİA'nın önemli olduğunu savunanların aksine, KİA'nın etkisinin sınırlı olduğunu söyleyenler de vardır. Turan (1986: 60); KİA'nın yüz yüze bir ilişki içermediğini belirtmekte, ayrıca insanların bu araçları istedikleri zaman (istediği zaman radyo dinlemek, istediği zaman televizyon izlemek gibi) tercih etmeleri sebebiyle, etkinin sınırlı düzeyde kaldığını ifade etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SİYASAL KATILMA VE GENÇLİK

2.1. KATILIM VE SİYASAL KATILIM

Çalışmanın bu noktasına kadar bireyin siyasal sistem içinde rol almaya başlaması için gerekli hazırlık noktaları üzerinde duruldu. Bu bölümde ise bireyin siyasal sistem içinde oynadığı role değinilecektir.

Çağdaş demokratik yönetimlerde genel olarak katılma, demokratik süreç ve değerlerin toplumda benimsenmesine yönelik bir kavramlar ve uygulamalar bütünü ifade eder. Katılım terimi, genel olarak bireyin kendi yaşamını etkileyen ya da yaşadığı ortamı etkileyen kararları ortaklaşa alma süreci olarak kullanılmaktadır.

Siyaset bilimciler siyaseti tanımlama konusunda uzlaşma gösterememişlerdir. Bazı siyaset bilimcilerine göre, siyaset erk bilimidir. Erk bilimini savunan siyaset bilimciler, katılmanın, devlet yönetimine katılmayı ifade etmekle birlikte, buyuran ve boyun eğen ilişkisi bulunan her kurumda olduğunu savunmuşlardır; örneğin bir sendikada, bir okulda, bir dernekte görülebileceğini iddia etmişlerdir (Eroğul, 1990: 13). Buna göre erk ilişkisinin var olduğu bütün yerlerde siyasal katılma sorunu ortaya çıkacaktır. Diğer siyaset bilimciler, siyaseti erk bilimi olarak değil, devlet yönetimine katılma olarak ele almışlardır. Erk olgusu siyasetin özünü oluşturabilir ama çalışmamızda söz konusu her türlü erk değil, siyasal erk ele alınacaktır. Yani bu çalışmada siyasal katılma ile devlet yönetimine katılma görüşünü ele alacağız

Günümüzün en yaygın siyasal örgütlenme biçimi olan ulus devletin ilkelerinden bir tanesi de iktidarın gücünü yönetilenlerden almasıdır. Daha öncesinde iktidarın kaynağının ilahi kaynaklara dayandığı düşüncesinin bırakılarak, yönetilenlerin rızasına dayandırılması uzun uğraşlar sonucu olmuştur (Akfırat, 2010: 17). Özellikle sanayi devrimi sonrası yönetilenlerin siyasal sürece katılma hakkına sahip olabilmek için verdikleri mücadeleler genelde kanlı olmuş ve çatışmalar yaşanmıştır (Acar, 2002: 27). Sanayileşme ve sanayileşmenin getirdiği üretim teknikleri ile toplu yerleşim yerlerine göç yaşanmaya başlamıştır. Bu yer değişimi etkisiyle sosyo-ekonomik ve siyasal olarak ortak özelliklere sahip vatandaşların bir araya gelmesi ile toplumsal tabakalaşma ve sınıflaşma ortaya çıkmıştır. İşte bu oluşan tabakalaşma, zamanla güçlendikten sonra egemen gücü etkilemeye ve yönlendirmeye çalışmıştır. Bu durum çatışmalara sebebiyet vermiştir. Bu anlamda katılım modern toplumlara atfedilmektedir.

Siyasal katılma, her demokratik yönetim için genel bir amaç taşımaya ve demokratik toplumların vazgeçilmez bir ögesi olmasına karşın, siyasal katılma konusunda literatürde genel geçer bir tanım ve kuram görülmemektedir. Çünkü çok genel bir çerçeveyi kapsamaktadır. Seçimlerde oy vermeden başlayarak, siyasal güç ve çıkar elde etmek, karar verme sürecinde etkin olmak ya da halkın yasa koyucu ve yürütücü olarak kamu görevlerini bizzat yerine getirmesi gibi çok çeşitli işlevler katılma tanımında görülebilmektedir (Uysal, 1984: 2).

Kalaycıoğlu, siyasal katılmayı bir eylem olarak kabul eder. Siyasal katılmanın, siyasal topluluğun üyesi olan bireyin otoritelerin kararlarını etkilemek için yaptığı, birey ile otorite arasında temas oluşmasını sağlayan eylem olduğunu ifade eder (Kalaycıoğlu, 1983: 200).

Kapani, siyasal katılmayı, bir ülkedeki vatandaşların siyasal sistem karşısında duruşlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavram olarak tanımlamıştır (Durdu, 2013: 31).

Nie, Verba ve Cerverse ise siyasal katılımı, vatandaşların hükümet yetkililerinin seçimini ve onların yaptıkları işleri doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemek amacıyla giriştikleri yasal eylem olarak tanımlamaktadırlar (Akt, Akfırat, 2010: 56).

İlter Turan; siyasal sistemin işleyişini daha yakından incelemek amacıyla katılma biçimini iki türe bağlamıştır. İlk olarak, bireylerin genel olarak veya belirli bir konu ya da alanda etkili olabilmek için örgütlenmeye başvurduklarını ifade etmiştir. Örnek olarak da siyasal partiyi en genel düzeyde ele alırken, meslek kuruluşlarını daha alt düzeyde nitelemiştir. Diğer siyasal katılma türü olarak da bireylerin siyasal sistemde görevli kişilerle ilişkiler kurması gösterilebilir. Bir iş için memura başvurma, bakanlara dert anlatma gibi (Turan, 1986: 76).

Siyasal katılım, bireylerin kimi zaman siyasete ilgi duymasında kimi zaman da kişisel bir sorunun çözümünü aramasında ortaya çıkabilir. İnsanlar siyasal yaşama eşit düzeyde katılım göstermemektedirler. Siyasal katılım, bazen bir merak, bazen yoğun bir eylem olarak kendini gösterebilmektedir (Tok, 2011: 260).

Siyasal katılmayı siyasal bir davranış olarak tanımlayan Baykal'a göre, siyasal olsun ya da olmasın, bütün davranışlar ortak bir mekanizmaya sahiptir. Ona göre, siyasal davranışlar, organizmanın sahip olduğu siyasal dürtülerle, siyasal ön-yönelimlerin bir

fonksiyonu olarak ortaya çıkar. Aslına baktığımızda toplumsal hayatın siyasal olmayan yönlerine aktif bir şekilde katılan bireylerin, oldukça yüksek bir siyasal katılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Dernek üyesi olan bireylerin siyasal toplantılara daha çok katıldıkları, daha geniş bir arkadaş çevresine sahip oldukları görülmektedir (Baykal, 1970: 30).

Özbudun, insanların siyasal katılım gösterme nedenini, dörde ayırmıştır. Bunlar kişisel bağlılık, dayanışma, çıkar ve yurttaşlık duygusudur. Kişisel bağlılığa dayanan katılma; seçmen gruplarının, liderlere olan bağlılıkları biçiminde ortaya çıkar. Dayanışma temelli katılım, genelde bireyin, ait olduğu grubun katılım gösterdiği yönde katılım göstermesidir. Çıkara dayanan katılım; seçmenin kişisel olarak ya da ait olduğu grubun beklentisini karşılamak için gösterdiği bir davranıştır. Bu, siyasal partilerden bir çıkar beklentisini içerebileceği gibi, siyasal liderlerden çıkar beklentilerini de kapsayabilir. İltimas ve kayırma, çıkara dayalı katılım sonucunda görülebilmektedir. Son olarak yurttaşlık duygusu ise, ahlaki yükümlülük hissinden doğan bir katılımdır. Bu duyguya sahip olan kişiler, siyasal katılmayı bir vatan borcu olarak görürler. İdeal bir toplum düzenini oluşturmak için siyasal katılım gösterilmesi gerektiğine inanırlar. Özbudun'a göre katılma davranışı tek bir nedene bağlı olabileceği gibi birçok nedenden de kaynaklanabilir (Özbudun, 1975: 3).

Siyasal katılımın en büyük işlevi; yöneten ve yönetilen arasında köprü görevi görmesidir. Yönetilenlerin istek ve şikâyetlerini çeşitli yollarla egemen güce bildirmesi ve egemen gücün de egemenliğini sürdürme adına halkın taleplerine cevap vermesidir. Bu da siyasal katılıma süreklilik sağlar. Bu süreklilik huzurlu bir ortamın oluşmasında önem taşır. Siyasal katılım, kendisi bir araç olmasının yanında bir amaçtır. Çünkü bireylerin yönetime katılabilmelerine, görüşlerini rahatlıkla söyleyebilmelerine, ülke gündemini belirleyecek olan önemli kararların alınmasına ve uluslararası öneme sahip konularda siyasal tavır takınılabilmesine imkân vermektedir (Yıldız, 2014: 24).

Siyasal katılım, bireylerin, isteklerini egemen güce kabul ettirmek için yaptıkları eylemdir. Çalışmamızda siyasal katılmayı bireylerin egemen gücü etkilemek için yaptıkları bir eylem olarak ele alacağız.

2.2. SIYASAL KATILMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Bireyleri hangi etkenler siyasal katılmaya yatkın kılmakta, hangi tür davranışlar siyasal katılma davranışlarını doğurmakta ve siyasal katılım eylemi hangi faktörlerden etkilenmektedir? Çalışmanın bu bölümünde bireylerin siyasal katılmaya ilişkin tutumunu sosyo-ekonomik ve psikolojik olmak üzere iki başlık altında ele alacağız.

2.2.1. Siyasal Katılmayı Etkileyen Psikolojik Faktörler

2.2.1.1. Olumlu Psikolojik Faktörler

Bu faktörler siyasal etkenlik duygusu, siyasal ilgi, vatandaşlık görevi duygusu, siyasal bilgi ve sosyal girişkenlik başlıkları altında ele alınabilir.

2.2.1.1.1. Siyasal Etkinlik Duygusu

İnsanların sosyo-ekonomik durumları aynı olsa da siyasal katılma biçimleri ve bilgileniş şekilleri farklıdır. Bunun sebebi bireysel farklılıklardır. Birey her ne kadar cemiyetin bir üyesi olsa da, kendi psikolojisinin etkisi altında yaşayan bir birey durumundadır. Kişi eğer çevresi tarafından psikolojik baskı altındaysa, bu siyasal katılma davranışlarına da yansır. Çünkü psikolojik baskı altındaki davranış, otoriteye boyun eğme ya da otoriteye karşı çıkma şeklinde ortaya çıkabilir.

Siyasal katılımı etkileyen psikolojik faktörlerin en önemlilerinden bir tanesi siyasal etkinlik duygusudur. Siyasal etkinlik duygusu, insanların kendilerini siyasi yollarla sonuç alabilecek güçte görüp görmediklerine ve bu yolları kullanmaya hazır olup olmadıklarına dayanmaktadır (Kahraman, 2002: 65). Siyasal etkinlik duygusuna sahip olan birey, siyasal sistemi etkileyebileceğine ve kendi yararına çalıştırabileceğine dair bir inanca sahiptir. Bazı kimseler bazı durumlarda kendilerine güvenen olumlu bir tavır takındıkları halde, bazıları da olayların ağırlığı karşısında kendilerini güçsüz hissederler. Bu psikolojik tutumların politik davranışlara yön verdiği öne sürülmüştür (Kapani, 2011:146).

Turan, etkinlik duygusunun salt siyasal eylemlerle ilgili olmadığını, kişinin çevresiyle olan tüm ilişkilerinde rol oynadığını belirtmiştir. Ayrıca Almond ve Verba, etkinlik duygusunu ve idari etkinlik duygusunu iki değişken olarak önermişlerdir. Birey

kendisini siyasal açıdan etkin olarak görürse, siyasal sistemin kararlarını etkileyebileceğine inanır. İdari etkinlik duygusu olan kimse ise devlet dairelerinde ve benzeri kurumlarda kendi işlerini takip edebileceği ve hakkını arayabileceği inancına sahiptir (Turan, 1986: 87).

Toplumdaki bireylerde siyasal etkinlik duygusunun artmasının yanında siyasal katılmanın da arttığı gözlemlenmiştir. Bireyin kendi davranışlarıyla çevresini etkileyebileceği ve değiştirebileceği duygusu, bireyin siyasal hayata aktif olarak katılmasını sağlamaktadır (Tok, 2011: 263).

Baykal, etkinlik duygusu ile eğitim seviyesi ve gelir düzeyi gibi sosyolojik faktörler arasında bağıntı kurmuştur. Buna göre, eğitim ve gelir seviyesi yüksek insanlarda etkinlik duygusunun daha yoğun olduğu görülmektedir. (Baykal, 1970: 98).

2.2.1.1.2. Siyasal İlgi

Siyasal ilgi, seçmenlerin, siyasal olayları ve siyasal sistemin aldığı kararları düzenli ve sürekli olarak izlemesi ve takip etmesi anlamına gelir. Bireyin siyasal ilgisi arttıkça siyasal olayları anlaması daha da kolaylaşmaktadır (Kahraman, 2002: 66).

2.2.1.1.3. Vatandaşlık Görevi Duygusu

Siyasal katılımı etkileyen diğer bir faktör de vatandaşlık görevi duygusudur. Vatandaşlık görevi duygusu, insanın etkili olup olmayacağını düşünmeksizin, siyasal sürece katılmanın bir vatandaşlık görevi olduğuna inanması ve vatandaşlık duygusu bilinciyle hareket etmesidir (Dilber, 2012: 5).

Özellikle ikinci yetişkinlik döneminde, yani 30 ve 60 yaş arasında siyasi vatandaşlık duygusu artmaktadır. Baykal'a göre, vatandaşlık görevi duygusu ile siyasal katılım arasında doğru orantı vardır. Ayrıca demografik değişkenler sabit tutulduğunda, eğitim düzeyinin ve ekonomik statünün yükselmesiyle birlikte, vatandaşlık görevi duygusu da artmaktadır (Acar, 2006: 124).

2.2.1.1.4. Siyasal Bilgi

Siyasal bilgi veya bilişim siyasal katılmanın en önemli faktörlerinden birisidir. Kalaycıoğlu, siyasal bilgiyi, bireyin, ülkesinin siyasal sistemi ve siyasal yapısı ile ilgili algılarının toplamı olarak tanımlamaktadır (Kalaycıoğlu, t.y: 171).

İnsanlar, çevre ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunları, bilgilerini kullanarak çözmeye çalışırlar. Bireyler belli konularda tavır takınabilmek için gerekli bilgiyi ya kendilerinde ararlar ya da kendilerine çeşitli kanallardan ulaşan bilgiye dayanırlar. Siyasal davranışın temelinde de böyle bilgiye dayalı bir tavır vardır. Fakat Baykal'a göre insanlara aynı yönde bir bilgi sunulsa dahi bireylerin gösterdikleri tepki ve takındıkları tavır farklıdır. Çünkü insanlar, bazı nitelikleri dolayısıyla bazı bilgilere karşı hassas iken, diğer bazılarına karşı daha duyarsızdırlar. Yani bireylerin, kendilerine dayatılan bilgiye karşı aynı yönde davranış göstermeleri beklenemez. Böyle bir durum olsaydı siyasal partilerin kampanyalarına karşı aynı davranış sergilenirdi. Ayrıca Baykal, bunu desteklemek için Birleşik Amerika'da ırk konusundaki ön yargıları kırmak için düzenlenen eğitim kampanyalarının başarısızlığa uğraması örneğini vermektedir (Baykal, 1970: 90).

Kitleler kendilerini yönetenlere karşı, yeterli beceri ve olanaklara sahip olsalar bile otomatik olarak harekete geçemezler. Siyasal bilgi, bilişsel kolaylık ve hazırlık yaratacağından siyasal katılmayı artırır. Ayrıca bireyin siyasal bilgisi arttıkça siyasal katılım düzeyi artmaktadır. Birey, bu bilgisi arttıkça basit bir katılım olarak görülen oy verme davranışından, daha üst düzeyde olan siyasal parti faaliyetlerine katılma veya seçim kampanyası faaliyetlerinde yer alma gibi daha zor siyasal katılım biçimlerine de başvuracaktır (Kahraman, 2002: 67). Siyasal bilgi edinme, siyasal sistem hakkında bilgi edinmeyi kolaylaştırdığı için siyasal sistem hakkında tavır almayı ya da siyasal sistemi destekleme yönünde eylemde bulunmayı sağlar.

2.2.1.1.5. Sosyal Girişkenlik (Güven-Fayda)

Şimdiye kadar saydığımız psikolojik etmenlerin olumlularına ek olarak sosyal girişkenlik, güven ve fayda verilebilir.

Baykal; sosyal girişkenliği “sosyal temaslarda bir rahatlık duygusuna ve bunlar için gerekli maharete sahip olmak” şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca toplumsal hayata

pasif bir şekilde değil de aktif bir şekilde katılan bireylerin siyasal katılım düzeyinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir (Baykal, 1970:102). Bu tarz bireyler, çevreleri ile karşılaştıklarında daha girişimci ve siyasal örgütlenmelere daha yatkındırlar. Dolayısıyla girişimci bireylerin daha yoğun biçimde katılım göstermeleri söz konusudur.

Siyasal güven, siyasal sistemin vatandaşın taleplerine duyarlı olduğuna ve sürekli bir gözlem söz konusu olmasa dahi, sistemin doğru olanı yapacağına dair kanaatleri ifade eder (Acar, 2002: 50). Siyasal mekanizmaya olan güven çok önemlidir. Sisteme olan güven zedelendiğinde siyasal katılmada sorunlar ortaya çıkabilir. Çünkü yönetime güven azaldığında, legal katılım yerine illegal katılım söz konusu olabilir. Gelişmekte olan ülkelerde sınıf çıkarı ve benzeri esaslar üzerine kurulmaya çalışılan örgütlerin güçlüklerle karşılaşması ve başarısızlığa uğramasının nedeni; bireylerin aile, aşiret, klan gibi geleneksel gruplaşmalar dışında kalan birleşmelerden, güvensizlik dolayısıyla kaçınmalarıdır (Turan, 1986: 88).

Siyasal fayda, aslında siyasal katılmanın temel faktörlerinden birisidir. Çünkü insanlar talepleri ve hazları doğrultusunda hareket ederler. Bu, özellikle günümüz şartları için geçerli olan bir ilkedir. İnsanlar bazen kendilerine fayda sağlaması amacıyla katılım gösterebilirler.

2.2.1.2. Olumsuz Psikolojik Faktörler

Bu faktörler siyasal yabancılaşma, kuralsızlık-kural dışılık ve cynicism (şüphencilik) olmak üzere üç başlık altında incelenecektir.

2.2.1.2.1. Siyasal Yabancılaşma

Siyasal katılmayı etkileyen psikolojik değişkenlerin tümü katılmayı uyarıcı yönde etkide bulunmaz. Siyasal katılmadan uzaklaştırıcı faktörlerden de söz edilebilir. Bu uzaklaştırıcı faktörlerden bir tanesi de siyasal yabancılaşmadır. Siyasal yabancılaşma Turan'a göre "bireylerin siyasal sistemi kendisi ile hiçbir ilişkisi olmayan, kendisi dışında bir yapı olarak görmesidir" (Turan, 1986: 88). Yabancılaşma, siyasal sistemin kişi için bir anlam ifade etmediği, gereksinimlere yanıt veremediği ve bireyin kendisini gerçekleştirmesinin engellendiği durumlarda ortaya çıkar (Çal, 2006: 48). Burada "oy kullanma" bireye anlamsız gelmektedir.

Yüksek statülü grupların yabancılaşması daha çok siyasal anlamsızlık şeklinde kendini gösterirken, düşük statülü grupların yabancılaşması ise siyasal güçsüzlük olarak kendini gösterir (Baykal, 1970:105).

2.2.1.2.2. Kuralsızlık-Kural Dışılık

Bazen anomi bazen de sosyal edilgenlik olarak ifade edilen kuralsızlık; toplumsal yapıdaki önemli değişmelerin, birey ile toplum arasındaki bütünleşmeyi olumsuz yönde etkilemesinden dolayı ortaya çıkan bir durumdur. Anomi “olayların üzerinde etkili olma ümidinin tamamen kaybedildiği güçsüzlük ve normsuzluk durumlarının bir arada bulunması ile genel bir değer, inanç ve doğrultu eksikliği ya da karışıklığı durumudur” (Çal, 2006: 39). Böyle bir durumda birey siyasal sisteme ve onun işleyişine ilişkin güçsüzlüğüne inandığı için siyasal katılımdan uzaklaşmaktadır.

2.2.1.2.3. Cynicism (Şüphencilik)

Kinik bireysel soyutlamada güvensizlik, şüphencilik ve düşmanlık duyguları sonucu siyasal hayata karşı takınılan olumsuz bir tavidir. Bu sadece muhalefete karşı ya da başka bir partiye karşı oluşabilecek bir tavır değildir. Burada bireyin hiçbir siyasal sisteme karşı olumlu bir yönelimi yoktur. Sosyo-ekonomik statü kinik tavırlar üzerinde etkilidir. Eğitim seviyesi ve statü yükseldikçe kinik tavra daha az rastlanmaktadır.

2.2.2. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Siyasal katılmayı etkileyen sosyo- ekonomik faktörler; gelir, eğitim, meslek, yaş, cinsiyet, yerleşim birimi, kitle iletişim araçları, sivil toplum kuruluşları, siyasal partiler olmak üzere dokuz başlık altında incelenebilir.

2.2.2.1. Gelir ve Siyasal Katılma

Siyasal katılımı etkileyen faktörlerin başında gelir gelmektedir. Gelir, toplum içinde “geliri olan” ve “geliri olmayan” şeklinde bir sınıflamaya neden olabilmekte ve bireylerin gelirleri, yaşam tarzlarını belirlemektedir. Bireylerin yaşam tarzı da onların siyasal katılım davranışında kendini göstermektedir. İnsanların gelir düzeyi yükseldikçe siyasal olaylara ilgi artarken, düşük gelir gruplarında, yani gelir azaldıkça, siyasal katılıma ilgi tamamen yok olabilir (Kışlalı, 1998: 186). Bireylerin gelir düzeyi

yükseldikçe daha üst düzeylerde siyasal katılma türleri gerçekleştirmeleri olasıdır (Duran, t.h.: 4).

Toplumda gelir düzeyi yüksek olan bireyler toplumsal öğelerden (nimetlerden) en fazla yararlanan kişiler oldukları için, toplumda buldukları konumu korumak amacıyla siyasal sisteminin işleyişini ve siyasal olayların gelişimini yakından izlemekte, ayrıca karar mercilerini ve bunların karar verme süreçlerini etkilemeye çalışmaktadırlar (Acar, 2002: 44).

Gelir, etkisini basit seçmenden başlayarak en yüksek karar sahiplerine kadar gösterebilir. Servet sahibi olan bireyler, gazetelere yalnızca ürünlerini satmak için reklam vermezler, günü geldiğinde kendi düşüncelerini satmak için de reklam verirler. Hatta bunların, gazete sayfalarını kiralayıp, maddi güçleri aracılığıyla hükümete karşı savaş açabilmeleri bile mümkündür (Kışlalı, 1987: 297).

Turan, gelir düzeyi artışının siyasal katılımı artırmasıyla ilgili somut bir örnek vermiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan ilk araştırmalar, gelirdeki artışla birlikte oy kullanma eğiliminin arttığını ortaya koymuştur. Turan, bu somut örneğe karşın gelirin artmasıyla oy kullanma olasılığının düşebileceğini, yani tersi bir durumun söz konusu olabileceğini de belirtmektedir (Turan, 1986: 76).

Öte yandan, siyasal katılımı etkileyen faktörler birbiri ile yakından ilişkili olduğundan sadece tek bir faktörün etkisini belirlemek zordur. Alt gelir grubunda bulunan insanların üst grupta bulunan insanlara göre siyasete ve katılıma ilgisiz olmalarının temel nedeni yaşam koşullarının ağırlığıdır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre birey temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamadan (gıda, giyim, barınma, güvenlik gibi) daha üstte yer alan lüks ihtiyaçlar olarak görülen (sevgi, saygı, statü, estetiklik) ihtiyaçlarını karşılayamaz (Akt, Parıltı, t.y: 269). Bu gruptaki insanların ilk başta fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama düşüncesi olduğundan, başka şeylerle ilgilenme düşünceleri olamaz. Ayrıca gelir; gazete, dergi vb. bilgi kaynaklarına ulaşmada etkin bir araç olması nedeniyle, alt gelir grubundaki insanların olanaklarını kısıtlamakta, öğrenmemenin vermiş olduğu eksiklik ilgisizliği doğurmaktadır (Temizel, 2012: 141).

İnsanlar temel ihtiyaçlarını karşılamadan daha lüks ihtiyaçlarını karşılamaya girişemeyeceklerinden, siyasete aktif olarak katılamazlar. Özellikle siyasi partilere üyelik ya da seçimlerde aday olmak belli bir mevki veya belli bir gelir gerektirdiğinden, alt gelir

grubunda yer alan insanlar, siyasete aktif olarak katılma şansına sahip olamazlar. Bu insanlar, siyasal katılma bağlamında izleyici grubunu aşamamaktadırlar. Geliri düşük olan insanlar genelde oy kullanma veya belirli bir siyasi tartışmaya katılma şeklinde katılım gösterirler.

2.2.2.2. Eğitim ve Siyasal Katılma

Eğitim bireye çevresindeki kurum ve yapıları akılcı kullanmak ve değiştirmek konusunda beceri kazandırmaktır. Eğitim, sadece bilgiyi iletme aracı değildir. Aynı zamanda kültürün kendine has değerlerinin yeni kuşaklara aktarılmasını sağlayan bir araçtır. Her ülkenin eğitim programlarında, dolaylı da olsa, siyasal bir yön bulunmaktadır (Kahraman, 2002: 71).

Turan'a göre eğitim seviyesinin yükselmesi siyasal katılımı istenen davranışların gösterilmesini sağlar (Turan, 1986: 77). Bu hâliyle eğitim, bireyi siyasal katılmaya hazır duruma getirmektedir.

Eğitimin bireyin siyasal katılım davranışı üzerindeki etkisi iki şekilde ele alınabilir. İlki eğitim siyasal kültürün duygusal ve bilişsel kısmını bireye aktararak bireyin sahip olduğu değer ve tutumları güçlendirmektir. İkincisi, eğitim düzeyi yüksek bireylerin siyasal olayların içeriklerini anlayabilme ve eleştirme kapasiteleri ile siyasal alandaki aktivite düzeyleri daha yüksektir (Temizel, 2012: 125).

Almon ve Verba'ya göre, yüksek eğitim seviyesinin seçmen davranışı üzerindeki etkileri şunlardır:

- Siyasal organların bireyler üzerindeki etkisinden daha çok haberdar olma,
- Siyasal olayları ve seçim kampanyalarını daha çok izleme,
- Siyasi konularda daha çok bilgi sahibi olma,
- Siyasal organları etkileme bakımından kendisini daha güçlü görme,
- Siyasal davranışı ortaya koyma faaliyetinin daha yüksek seviyelerde olması (Akt. Baykal, 1970: 54).

Eğitim, farkındalık yaratarak bireyin bilinçlenmesini sağlar. Ayrıca eğitimle beraber yurttaşlık anlayışının gelişmesi siyasal katılımı etkileme noktasında önemlidir. Eğitimli birey siyasal katılım konusunda kendisini daha hazır hisseder.

2.2.2.3. Meslek ve Siyasal Katılma

Meslek, sürekli olarak yapılması öngörülen, öğrenilmesi amacıyla belli bir eğitim ve iş tecrübesi gerektiren, insanın hayatını kazanmak için yaptığı, kişiye manevi doyum da sağlayan ve ahlak kuralları ile çelişmeyen faaliyettir (Çal, 2006: 46).

Meslek, insanların toplumsal statüsünü belirler. Belirli bir statü içinde yaşayan insanlar, yaşadıkları çevre aracılığıyla siyasi kurumlara daha kolay ulaşabilmektedirler. İnsanlar, mesleki statülerini korumak amacıyla siyasal katılım gösterirler. Mesleki statüsü yüksek olan bireylerin siyasal ilgi ve bilgisi fazladır ve ayrıca siyasal katılımında etkindirler.

Lipset (1964: 221); statünün kırııcı ayrımlara yol açtığını, insanların kendilerini diğer insanlardan daha yüksek veya aşağı olarak tanımladıklarını belirtir. Yüksek statüdeki bireyler aşağı statüye düşmemek için, aşağı statüdeki bireyler de yüksek statüye gelebilmek için siyasal katılım gösterebilirler.

Bireylerin sahip oldukları meslekler ve bu mesleklerin saygınlığı, siyasal tercih konusunda rol oynamaktadır. Bireyler, sahip oldukları mesleki duruma göre, kendilerine en yakın gördükleri siyasal partiye yakınlık gösterirler. Yine bireyler, mesleki çıkarlarını koruma motivasyonu ile siyasal katılımında bulunabilirler. Altan (2011: 322) bu görüşe şöyle bir örnek vermektedir: Amerika'da uzun yıllardan beri işçi sınıfı Demokrat Partiyi desteklemekte, oyunu genelde bu partiye vermektedir. İşverenler ise, özellikle büyük burjuvazi, daha çok Cumhuriyetçileri desteklemektedirler. Ayrıca Altan, günümüz Türkiye'sinde Ak Partiyi en fazla destekleyenlerin esnaf ve zanaatkarlar olduğunu belirtmektedir.

2.2.2.4. Yaş ve Siyasal Katılma

Siyasal katılımı etkileyen diğer bir faktör de yaştır. Farklı yaş grupları farklı toplumsallaşma süreçlerinin etkisi altında, farklı düzeylerde siyasal katılım göstermektedirler.

Baykal, siyasal katılımın orta yaşta daha çok olduğunu, gençlikte ise siyasal katılım oranının düşük olduğunu belirtmiştir. Kırklı ve ellili yaşları ise siyasal katılımın en çok arttığı dönem olarak belirtmiş ve sonrasında ise katılımda tekrar bir azalma olacağını ifade etmiştir (Kızıldere, 2002: 39). Baykal'ın diğer bir görüşü ise, genç yaşlarda radikal siyasal hareketlerin desteklendiği, yaşın ilerlemesiyle muhafazakârlığın arttığı yönündedir.

Ersin Kalaycıoğlu'na göre gençlerde daha çok olağan dışı ve radikal siyasal katılma biçimlerinin görülme nedeni, genç bireylerin gerek enerjik gerekse elverişli bir zamana sahip olmaları ve ayrıca aile yükümlülüğü ve düzenli bir mesleki faaliyetleri olmaması nedeniyle, gösteri, yürüyüş, seçim faaliyetlerine katılma gibi bol enerji ve zaman gerektiren siyasal eylemlere girişebiliyor olmalarıdır (Kalaycıoğlu, t.y.: 21)

Gençlerde gözlemlenen siyasal katılım farklılığının diğer bir nedeni de, gençlerin siyasal sistem ve siyasal karar alma süreçlerine güvenmemesidir (Kızıldere, 2002: 40).

Turan (1986: 80) ise yaşla ilgili olarak, gençlerin düzensiz ve daha düşük düzeyde bir siyasal katılım gösterdiklerini, orta yaş grubuna girdikten sonra siyasetle daha yoğun bir şekilde ilgilendiklerini belirtmiştir (Turan, 1986: 80).

Muhtelif yaş gruplarının değişik sosyal etkilere ve farklı sosyal baskılara maruz kalmaları ve birbirinden farklı hayat tarzlarına sahip olmaları, bireylerin siyasal katılım yoğunluğunu ve biçimini etkilemektedir.

2.2.2.5. Cinsiyet ve Siyasal Katılma

Siyasal katılma sürecinde erkekler daha aktiftir. Özellikle toplumun yapısına bağlı olarak ev dışı rollere sahip olduklarından, erkeklerin siyasal katılım oranları yüksektir (Tok, 2011: 262). Kadınlara ise genellikle yuva kurma ve analık yapma gibi bir takım davranış kalıpları benimsetilmeye çalışılır. Bu etkili süreç ilk olarak ailede başlayıp, bireyin çevresinde ve eğitim kurumlarında devam etmektedir (Kalaycıoğlu, t.h.: 169).

Kışlalı, kadın ve erkeklerin siyasal katılımı ile ilgili bazı noktalara dikkat çekmektedir. Buna göre;

- Kadınlar sandık başına erkeklerden az gitmekte,
- Kadınlar erkeklere oranla daha çok tutucu partileri desteklemekte,
- Erkeklerin siyasi düşünceleri zor değiştirilirken, kadınlar bu konuda kararlılık göstermemekte,
- Kadınlar, parti liderlerinin kişilik ve karizmasından daha çok etkilenmekte,
- Bekâr ve dul kadınlar erkeklerden bağımsız siyasi düşüncelere sahip olabiliyorken, evli kadınlar ise kocalarının düşüncesine bağlılık göstermektedir (Kışlalı, 2005: 168).

Daver (1968: 129), bugün dahi kadınların siyasi haklar konusunda karşılaştığı en büyük sorunun, bu hakların gereği gibi kullanılmaması olduğunu ileri sürer. Ona göre, kadının erkeğe olan iktisadi bağımlılığı, erkeğin bu konudaki dar görüşlülüğü, kadının sürekli olarak kocasının ve babasının fikirlerinin bir aynası oluşu, yani fikri bağımlılığı, kadının siyasal katılım konusunda geride kalmasının temel nedenleridir.

Kadınların ev hayatından çıkarak kamusal alanın fırsatlarından yararlanması 20. yüzyılda artış göstermiştir. Günümüz toplumlarında kadın haklarına ilişkin belgelerde kadınların erkeklerle eşit şekilde siyasal haklardan yararlanması öngörülmüştür. Bazı topluluklar bunu anayasal teminat altına almıştır. Kadınların sağlıklı bir şekilde siyasal haklardan yararlanması ve siyasi katılım göstermesi için siyasi hakları sadece tanımak değil, aynı zamanda bu haklardan yararlanmayı sağlayacak düzenlemeler yapmak gerekir (Konan, t.y: 169).

Türkiye’de özellikle Atatürk döneminde, kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla hem kanunda hem de toplumda belli yeniliklere gidilmiştir. İlk önce 1926’da Medeni Kanun ile kadınlar, toplumsal haklar açısından erkeklerle eşit kılınmıştır. 1930’da kadınlara, belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. Kadınlara 1934 yılında milletvekili seçme ve seçilme hakkı verilerek tam bir katılma sağlanmıştır. Bu, batı ülkeleri için yadsınmayacak bir tarihtir. Ama her ne kadar tüze olarak kadınlara belli siyasi haklar verilse de, bu, eyleme dökülmede yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, eğitim aracılığıyla kadınlara siyasal fikir edinme hakkı sağlanmalı, yine eğitim yoluyla, erkekler, kadın haklarını tanıma ve buna uygun davranma hususunda eğitilmelidirler (Eroğul,1991: 107).

Siyasi katılmada görülen cinsiyet farkı gençler arasında da belirgindir. Türkiye’de öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırma kız öğrencilerin iç ve dış politika ile ilgilenmediğini, dernek üyesi olma, miting ve gösteri yürüyüşlerine katılma, siyasal partilerde çalışma oranlarının erkeklere göre düşük olduğunu göstermektedir (Kızıldere, 2002: 46).

Türkiye ataerkil bir yapıya sahip olduğundan bekâr olan kızlar babalarının, evli olanlar da kocalarının isteği yönünde bir siyasal davranış göstermeye eğilimlidirler. Ama üniversite eğitimi almakta olan kız öğrenciler için bu durum geçerli olmayabilir.

2.2.2.6. Yerleşim Birimi, Kent ve Siyasal Katılma

Yerleşim yerinin özellikleri bireylerin siyasal katılım yoğunluğunu etkileyen en önemli hususlarından bir tanesidir. Kırsal kesimde yaşayan bir birey ile kentte yaşayan bir bireyin aynı şekilde siyasal katılım davranışı göstermesi beklenemez.

Köy, kasaba, şehir ve büyükşehir olarak tanımlanan yerleşim birimlerinde siyasal katılım farklılık göstermektedir. Eğitim, gelir ve kitle iletişim araçlarına ulaşılabilirlik özellikleri siyasal katılmayı etkileyen faktörler olduğundan, küçük yerleşim birimlerinde yaşayan bireylerin siyasal katılım oranının kentte yaşayan bireylere göre az olması beklenebilir. Genelde yerleşim birimi ile siyasal katılım ilişkisine bakıldığında, kentte yaşayanların daha çok siyasal katılım gösterdikleri söylenebilir (Baykal, 1970: 66). Kalaycıoğlu (t.y: 170), kent modern yaşamın bir uzantısı olduğundan, kentte yaşayan bireylerin yoğun bir siyasal katılım gösterdiğini ifade etmektedir.

Kentin siyasal katılımı artırdığına dair görüşün karşıtı olarak, Verba ve arkadaşları, bireyin siyasal yaşama katılması için gerekli olan siyasal ilginin ve güdünün, yerleşim yeri büyüdükçe ve siyasal yapı karmaşıklaştıkça azaldığını belirtmişlerdir (Akt. Kızıldere, 2002: 48).

Turan ise bunun genel bir çerçeve belirtmeyeceğini açıklamaktadır. ABD’de yapılan bir araştırmada kentsel kesimde oylamaya katılmanın kırsal kesime göre daha yüksek olduğu, bunun tam tersi Fransa’da yapılan bir araştırmanın ise köylerde seçimlere katılmanın daha yüksek olduğunu söylemektedir. Turan, Türkiye’de de, Fransa’da görüldüğü gibi, kırsal kesimde katılmanın daha yüksek olduğunu belirtmektedir (Turan, 1986: 79). Küçük yerleşim birimlerinde bir yandan aile ilişkileri diğer yandan da ağa ve

aşiret gibi sosyal baskı unsurları bireyin oy verme davranışını artırabilir (Kışlalı, 1987: 360).

2.2.2.7. Kitle İletişim Araçları ve Siyasal Katılma

Kitle iletişim araçları bir yandan siyasi iktidarlar için vazgeçilmez birer araç, diğer yandan toplumu etkileme gücü hayli yüksek mekanizmalardır. Basının en temel işlevlerinden olan haber verme, bilgilendirme, eğitime, reklam ve tanıtım süreçleri, türlü manipülasyonlara uğratılarak belirli amaçlara hizmet edebilmektedir (Temel, 2013: 240).

Demokratik olsun veya olmasın, bir rejime etki etmek isteyen güçler açısından, kitle iletişim araçları her zaman büyük önem taşır (Kışlalı, 1987: 300). KİA, her seviyedeki kültür ve bilgi birikimini geniş bir vatandaş kitlesine ulaştırma şansı yaratmaktadır. Ayrıca KİA ile siyasal içerikli konuların işlenmesi, geniş bir kitlenin siyasal sisteme ilgi duymasında, kitlelerin bilinçlenmesinde ve dolayısıyla en basit siyasal katılım biçimi olan oy verme davranışında etkili olur (Dilber, 2012: 84).

Birey, kitle iletişim araçlarına maruz kalmak sonucunda çevresindeki siyasal olaylar hakkında bilgi sahibi olduğundan, başkaları ile siyasal konuları tartışma imkânı elde eder. Birey çevresindekileri ikna etmek adına siyasal yaşama katılmış olur (Kalaycıoğlu, t.y: 171). KİA'yı izleyebilen bireylerin siyasal yaşama daha yoğun katıldıkları ve siyasi olaylarla daha yoğun ilgilendikleri, ayrıca siyasi tartışmalara daha çok dâhil oldukları gözlemlenmiştir.

KİA'nın sağladığı diğer bir olanak da başka ulusların siyasal sistemleri ve siyasal edinimleri hakkında bireyin bilgilenmesini sağlamak ve onu siyasal mekanizma ile daha ilgili olmaya zorlamaktır (Kahraman, 2002: 76). Ayrıca kitle iletişim araçlarının, siyasal olaylara ilgi çekme, siyasal olayların anlaşılmasını kolaylaştırma, bireylerde siyasal olaylara karşı belirli tutumlar oluşturma gibi bir rolü olduğu da saptanabilir.

KİA'nın siyasal katılımı azalttığı yönünde görüşler de söz konusudur. Buna göre kitle iletişim araçlarını izleme, siyasal katılımı azaltıcı bir etki yapmaktadır. Bunun en büyük sebebi ise; kitle iletişim araçlarının siyasetçiye ve siyasete olan güveni zedelemesidir. Bunun sonucunda siyasete karşı bir ilgisizleşmenin olduğu söylenmektedir (Çal, 2002: 49).

Ancak her ne olursa olsun KİA ve özellikle yeni iletişim teknolojileri ve siyasal iletişim çalışmaları sayesinde bireylerin seçim zamanında hangi siyasal partiye oy vereceklerini belirlemeleri daha kolay ve etkili olmaktadır. Özellikle yeni iletişim teknolojilerinden olan internet, siyasete ilişkin tartışmalara halkın da katılımını sağlayan en önemli araç haline gelmiştir. Bu açıdan demokrasinin yaygınlaşmasını ve gelişmesini sağlayan önemli bir araçtır (Karaçor, 2009: 30).

Ayrıca ister legal ister illegal olsun, yürüyüş ve gösterilerde kitleleri harekete geçiren protestolar KİA sayesinde hızla yayılabilmektedir. KİA'dan toplanan bilgiler, etki veya tepki olarak siyasal sisteme geri dönebilmektedir.

2.2.2.8. Sivil Toplum Kuruluşları ve Siyasal Katılma

Kentleşme ve bunun ortaya çıkardığı çeşitli meslek türleri ve eğitim olanakları siyasal katılma açısından önemli bir toplumsal örgütlenme olayına yol açmıştır. Örgüt, siyasal erkten istediğini alamamış bireyler için, etkileme yetersizliğini gidermek üzere bir araya gelerek oluşturulan siyasal bir organizasyondur (İğci, 2008: 43).

Bireylerin siyasal yaşama katılmalarında siyasal partilerden sonra en önemli örgütlenmelerden biri sivil toplumdur. Siyasal katılım, seçimlerde sadece oy kullanmak değildir. Siyasal partiler, bireylerin isteklerini meşru yoldan yönetime yansıtma aracıdır. Ancak bazı durumlarda siyasal partiler bu görevi yerine getirememektedirler. İşte böyle durumlarda bu açığı sivil toplum kuruluşları (STK) kapatmaktadır. STK aynı ilgi, istek ve endişeyi taşıyan bireyleri bir araya getirir (Çakın, 2008: 68). Sivil toplum örgütlerinin insanların siyasal yaşama daha fazla katılmasını sağladığı bir gerçektir. STK üyesi olan bir birey, ne tür siyasal olay ve olguları izleyeceğini, onları nasıl algılayacağını ve değerlendireceğini bilir; siyasal sistemle ilgili bilgi sahibi olur.

STK siyasal kararların kendi istek ve amaçları yönünde alınmasını sağlamak için bazen doğrudan bazen dolaylı olarak siyasal karar organlarını etkilemeye çalışırlar. Bu etkileme yöntemleri çeşitlilik gösterebilir. Bu bağlamda bir partinin desteklenmesi, ileri sürülen isteklerin haklılığına inandırmak için yetkili otoritelere raporlar ve belgeler sunulması gibi eylemler söz konusu olabilir. Bazen bu etkileme çabaları üstü kapalı şekilde de gerçekleştirilebilir. Sözelimi partilere yapılan para yardımları, parlamento üyelerine veya kamu görevlilerine çeşitli menfaatler sağlanması (davet, parasız seyahat,

hediye gibi) ya da tehdit (yeniden seçilmesini önlemek için aleyhine kampanyalar açma) gibi yollar sayılabilir (Kapani, 2011: 225). Bu saydıklarımıza ek olarak dolaylı yoldan etkileme çabaları da vardır. STK, karar mekanizmalarını etkileme adına kamuoyunu belirli bir yönde oluşturur. Gerçekleştirilmesi istenen amaçların haklılığı konusunda siyasal iktidar üzerinde etki yaratmaya çalışır. STK, bunları yaparken genelde basın ve yayın yolu ile broşür, makale, bildiri, afiş vb. çeşitli yollara başvurur.

Kimi yazarlar, STK'nın siyasal hayattaki yerini eleştirirler ve bunların, özel çıkar peşinde koştuklarını ve toplum yararı ile bağdaşmadıklarını ileri sürerler. Buna karşın diğer bazı yazarlar ise bunlara “görünmez hükümet” ve “üçüncü meclis” gibi vasıflar atfederler ve STK'yı siyasal sistem açısından olumlu görürler. Bunların toplumun karşılıklı görüş ve menfaatlerini ortaya koyarak siyasal iktidarı aydınlatıcı bir rol üstlendiğini ileri sürerler (Kapani, 2011: 225).

2.2.2.9. Siyasal Partiler ve Siyasal Katılma

Partiler bireyin siyasal katılım ile ilgili pasif olan davranışını aktif hâle getirir. Bireyin davranışının partiler tarafından şekillendirilme olasılığı, birey ile siyasal parti arasındaki bağın yoğunluğuna bağlı olarak artıp azalacaktır. Tabii bunun en üst düzey hâli de parti üyeliğidir. Baykal'a göre en üst bağ parti üyeliği olduğu hâlde, siyasal katılım miktarının burada fazla olmadığı görülür. Fakat siyasal partilerle özdeşleşen bireylerin daha istikrarlı bir katılım gösterdikleri bilinmektedir. Ayrıca yaş ilerledikçe partilerle bağdaşım oranı artmaktadır. Rober E. Lane kişisel tecrübelerin ve gelenekçiliğin artmasından dolayı böyle bir durum yaşandığına işaret etmektedir. Tam aksine eğitim seviyesi ile siyasal parti özdeşliğinin ters orantılı olduğu görülür. Çünkü eğitim görmüş bireylerin partilere olan bağlılığı düşük kalmaktadır. Bunun nedeni olarak Baykal, eğitimin, bireyler üzerinde siyasal parti ile ilgili olumsuz bir etki bıraktığını açıklar (Akt. Baykal, 1970: 122-123).

Siyasal partilerin bireyin siyasal davranışlarını harekete geçirdiğini daha önce belirtmiştik. Burada bireye özellikle partinin genel hedeflerine uygun davranışlar kazandırmak önemlidir. Uygun davranışlar kazandırma amacı, partilerin yapısal ve ideolojik özellikleri farklı da olsa, her partide görülür. Her parti, seçmenleri kendi lehine harekete geçirmeye çalışır ve bu siyasal katılım açısından olumlu bir gelişmedir. Böylece istikrarlı bir katılım söz konusu olur.

2.3. SİYASAL KATILIM DÜZEYLERİ

Bireylerin siyasete katılmaları çeşitli yoğunluktadır. Bazı bireyler siyasal faaliyette hiç bulunmazken diğer bazıları ise tam aksine zaman, emek ve maddi olarak ayırmaktadır. Aristo'ya göre ise; insan 'zoon politikon'dur. Yani birey toplumsal-siyasal bir hayvandır (Akt. Akfırat, 2010: 23). Şüphesiz ki her bireyin siyasal katılım düzeyi birbirinden farklıdır. Bu nedenle siyaset bilimciler çeşitli ölçütleri temel alarak siyasal katılım düzeylerinde sınıflandırmalar yapmışlardır.

Milbrath'ın sınıflandırmasında zorluk derecesine göre zordan kolay doğru bir siyasal katılım düzeyi şeması görülmektedir.

Tablo 2.1: Milbrath ve Goel'in Siyasal Katılım Hiyerarşisi

Gladyatör Aşamasında Olanlar (En Zor)	-Kamusal bir görev ya da siyasal görev sahibi olmak -Bir görev için aday olmak -Siyasal amaçlı para temin etmek -Önemli bir parti toplantısına katılmak(aday belirleme ya da strateji toplantısı) -Siyasal bir partide aktif bir üye olmak -Zamanını siyasal bir kampanyada sarf etmek
Geçiş Aşamasında Olanlar (Zor)	-bir mitinge ya da toplantıya katılma -Bir parti ya da adaya para yardımında bulunma -Kamu görevlileri ya da siyasal parti liderleri ile temasta bulunmak
İzleyici Aşamasında Olanlar (Kolay)	-bir parti ya da aday rozeti taşımak -Bir kişiyi belirli yönde oy vermesini sağlamak için iknaya çalışmak -Bir siyasal tartışma başlatmak -oylamaya katılmak

Kaynak: Milbrath ve Goel (1977).

Milbrath etkinliklerin sıralamasının seçimden seçime, zamandan zamana, ülkeden ülkeye değişebileceğini belirtmektedir.

Amerikalı siyasal bilimci R. A. Dahl, katılmanın dört boyutta incelenebileceğini savunmaktadır. Bunlar; ilgi, önemseme, bilgi ve eylemden oluşmaktadır. İlgi, siyasal olayları izleme derecesini; önemseme, onlara verilen önem derecesini; bilgi, onlarla ilgili sahip olunan verileri, eylem ise siyasal kararları etkilemek amacıyla gösterilen çabaları ifade etmektedir (Akt. Kışlalı, 1987: 357).

Verba ve Nie, siyasal katılım düzeyi ile ilgili yaptıkları sınıflandırmada siyasal katılımın altı düzeyde gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

1. Siyasal sürece hiç katılmayanlar: Bu kişiler siyasal sürece hiç katılmazlar, hatta oylarını kullanmaktan kaçınırlar.
2. Sadece oy kullananlar: Sadece seçimden seçime oy kullanırlar.
3. Kişisel sınırlı katılmalar: Bu bireyler oy kullanmalarına ek olarak daha çok kişisel sorunlarını çözmek üzere katılırlar. Bunlar daha ziyade devlet memurlarıdır.
4. Topluluk düzeyinde katılımcılar: Bazı kimseler çevresel ya da toplumsal sorunları çözmeye amacıyla kısmen bireysel fakat genel olarak gruplar aracılığıyla siyasal süreci etkilemeye çalışırlar.
5. Kampanyacılar: Bazı bireyler siyasal partilerin seçim kampanyalarına faal olarak katılırlar.
6. Bazı vatandaşlar ise yukarıda sayılanlara ek olarak siyasal partilerde görev almak dâhil her türlü siyasal faaliyette yer alırlar (Akt. Turan, 1986: 78).

Samuel Barnes ve Max Kease'nin sınıflandırmasına baktığımızda ise iki tür düzey mevcuttur.

1. Olağan Siyasal Katılma: Bunlar seçim sürecinde siyasal sistem tarafından konulmuş kural ve normlara uygun davranışta bulunurlar.
2. Olağan Dışı Siyasal Katılma: Bireyin siyasal amaçlara, özellikle de siyasal rejimin kural ve normlarına karşı çıkmak suretiyle giriştiği etkinliklerden olan, toplu dilekçe, boykot, işgal, grev gibi eylemlerdir. Bunlar protesto ve baskı davranışı olarak ikiye ayrılırlar (Akt. Akıncı, t.y.: 43).

Baykal ise siyasal katılım düzeyinin belirlenmesinde seçime katılıp katılmamanın ölçü alınması gerektiğini savunur. Ancak böyle bir sınıflandırma da seçime katılanlar ve seçime katılmayanlar şeklinde bir ayırımı yol açacağından, siyasal katılma ile ilgili şu sınıflamayı yapmaktadır:

Siyasal olayları izleme: Bu, yaşamdan haberdar olmayı içerir. Dergi, gazete, radyo ve açık oturum yoluyla siyasal olaylardan haberdar olmayı ve siyasal olayları takip etmeyi kapsar.

Siyasal olaylar hakkında tavır alma: Burada siyasal olayları izleme ve takip etmenin yanı sıra bunlar hakkında tavır alma söz konusudur.

Siyasal olayların içine karışma: Siyasal partilere ya da derneklere üye olmayı, siyasal görevlerde aktif olarak bulunmayı, yürüyüş ve mitinglere katılmayı içerir (Kızıldere, 2002: 16).

Kapani, siyasal olayları sadece izlemeyi ve dinlemeyi “seyirci faaliyeti” olarak nitelendirirken, bunun ötesinde bir kademede bulunmayı ise sorunlar karşısında “açıkça vaziyet alarak eyleme geçme” olarak nitelemektedir. Buna örnek olarak da gazetelere yazı yazmak, mitinglerde konuşmak ve bir partiye ya da adaya para yardımıyla bulunmak gibi örnekler vermiştir. Yukarıda saydığımız her iki kademedен daha ileri bir kademede bulunanlar ise, olayların içine karışarak ve aktif rol alarak, girişken faaliyetler içinde bulunurlar. Bir siyasal partiye üye olmak veya yöneticilik görevi yapmak, seçimli kamu görevlerinde bulunmak gibi (Kapani, 2011: 145).

Robert Dahl, siyasal katılma açısından toplumu dört gruba ayırır:

- Siyasal olmayan tabaka
- Siyasal tabaka
- İktidar peşinde koşanlar
- İktidar sahipleri (Akt. Kapani, 2011: 147).

İktidar peşinde koşanlar ve iktidar sahipleri, “siyasal liderliği” ilgilendirdiği için ele almayacağız. Katılma açısından bizi siyasal tabaka ve siyasal olmayan tabaka ilgilendirmektedir. Aslında bu ikisinin tam olarak birbirinden ayrıldığını söyleyemeyiz. Çünkü politik olaylar karşısında merak, ilgi ve bilgi sahibi olmayanlar, yani siyasal olmayan tabaka içinde yer alan bireyler de bazen siyasal olaylara ilgi gösterebilirler. Özellikle günümüz şartlarında gelişen teknolojileriyle birlikte insanların sosyal medyada siyasal gücü etkilemeye çalıştıkları görülmektedir. Oy verme davranışı dahi göstermeyen bazı bireylerin sosyal medya sayfalarında siyasal olayları veya siyasal kararları eleştirdikleri ya da siyasi düşüncelerini belirttikleri göze çarpmaktadır. Bundan dolayı kesin bir çizgi çizmek mümkün değildir. Ayrıca eklemek gerekirse siyasal olaylara katılım gösterenler, yani siyasal tabakada yer alanlar, genelde azınlık durumundadırlar. Katılma düzeyleri ile ilgili farklı ve daha ayrıntılı sınıflandırmalar yapılabilir. Ama hangi sınıflandırma yapılırsa yapılsın ilk ve öncelikli olarak siyasal kararlara hiçbir biçimde katılmayanlar önem arz eder. Çünkü bu bireyler alınan ve alınacak kararlara hiçbir ilgi

duymadıkları gibi bu süreçte bilgi edinmeleri ve katılımları da söz konusu değildir (Kışlalı, 1987: 367).

2.4. GENÇLİK

İnsan hayatı farklı farklı dönemlerden meydana gelir. Bu dönemler; bebeklik, çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılıktan ibarettir. Bu dönemlerin içerisinde yer alan gençlik nasıl tanımlanmalı? Bu dönemlerin içinde neden gençlik bizim için önemli? sorularına cevap arayacağız.

Genç ve gençlik üzerine yapılan tanımlara bakıldığında, daha çok biyolojik ve kronolojik tanımlamalar yapıldığı görülmüştür. Bazı yazarlar, gençliği, dinamik ve yenilikçi olarak vurgularken bazıları da gençliğin, ihtirasla dolu olduğunu ve sorumsuz yönleri bulunduğunu açıklamışlardır (Baran, 2013: 2). Aristo, gençliğin ölçü tanımayan, ihtirasla harekete geçen, her şeyde aşırılığa kaçan yönlerini vurgulamıştır (Kışlalı, 1974: 15). UNESCO bir bildirisinde gençliği 15-25 yaş arasında olan yaş grubu olarak ifade etmiştir. Ayrıca “öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait konutu olmayan” şeklinde tanımlamıştır (Kocadaş, 2004: 3). Gençlik için evrensel bir tanım yapmak imkânsızdır. Çünkü genç kavramı ortalama yaşa ve kültürel etkenlere göre ülkeden ülkeye değişebilmektedir.

Birleşmiş Milletler 1985 yılını Dünya Gençlik Yılı olarak kutlamıştır. Amaç gençlerin ekonomik ve sosyal hayata daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlamaktır. Bunun için kullanılan temalar; katılma, gelişme ve barış olarak seçilmiştir (Yavuzer, 1998:324).

Gençlik önce ailenin, daha sonra okul, arkadaş ve iş çevresinin etkisiyle birlikte toplumsallaşma sürecine girer. Toplumun dinamik yüzünü oluşturan gençlik, toplumdan etkilendiği gibi toplumda öğrendiğini gelecek kuşaklara aktaracak kesimi oluşturur.

2.4.1. Türkiye’de Gençlik Hareketleri

Üniversite öğrenci hareketlerinin önemli olma sebebi, hem siyasal hem de toplumsal açıdan önemli olaylardan etkilenmeleri ve doğabilecek önemli siyasi ve toplumsal olaylara sebebiyet vermeleridir. Gençler gelecekte yönetici kadrosunda yer

alacakları için üniversitede benimsedikleri siyasi düşünce ve yaşadıkları siyasi olaylar, onların gelecekteki siyasi kararlarına etki edebilmektedir.

Kışlalı (1974: 16), üniversite gençliğinin önemini şu sözlerle ifade ediyor: “Genç işçilerin, genç köylülerin, genç memurların normal bir işçiden, bir köylüden, bir memurdan farkı, eninde sonunda bir kuşak farkıdır. Oysa üniversite gençliği yalnız yaşından, yani kuşak farkından dolayı bir ayrılık göstermez. Toplumun diğer kesimlerinden, üretim sürecine göre durumu bakımından, bir nitelik farkıyla ayrılır. Bu, üretim süreci dışında yükseköğrenim yapmak üzere bir araya gelmiş, toplu yaşayan ve bu yüzden benzer alışkanlıkları bulunan, toplu hareket edebilen genç insanların oluşturduğu bir bütündür”.

Üniversite gençliğinin siyasete katılıp katılmadığı, eğer siyasete katılıyorsa hangi düzeyde katılım gösterdiğine dair tartışma, tüm dünyada mevcut olduğu gibi Türkiye’de de kendisini gösterir. Türkiye’de egemen gücü etkileme adına ortaya çıkan öğrenci hareketlerinin kökeni Osmanlı’ya kadar dayanır. Genel olarak 1863’te kurulan Darülfünun’un Osmanlı’nın ilk yükseköğrenim kurumu olduğu bilinse de, bu tarihten önce açılan Sahn-ı Seman Medresesi’nin ilk Osmanlı Darülfünun’u olarak kabul edilmesi gerekir (Aktar, 1990: 14). Osmanlı dönemindeki öğrenci hareketleri ya “medrese ayaklanmaları” ya da “suhte isyanları” olarak bilinir (Kabacalı, 2007: 13). Kırım konusunda başarısız olan sadrazam Mehmet Ali Paşa’nın, görevden alınması üzerine yapılan isyan suhte isyanı olarak bilinmektedir. Ayrıca suhte ayaklanmasından sonra ilk öğrenci hareketi olarak bilinen Kuleli Vakası, Abdülmecid’i devirip, yerine Abdülaziz’i tahta geçirmek amacıyla yapılan ayaklanmadır (Yıldız, 2014: 14).

Osmanlı Devleti’nde eğitim alanındaki en önemli ayaklanmalar özellikle II. Meşrutiyet dönemi öncesi ve döneminde başlamıştır (Eraslan ve Kardoğan, 2013: 48). Özellikle 31 Mart Olayı, öncesinde yapılan yasa tasarısında askere alınamayan medrese öğrencilerinin askere alınması sebebiyle medrese öğrencileri ve din adamlarının ayaklanmasıdır. Medrese öğrencileri ve din adamları “Dinimiz elden gidiyor” sloganıyla isyan etmişlerdir (Yıldız, 2014: 16). Ayaklanmayı başlatan olay ise 6 Nisan’da gazeteci Hasan Fehmi’nin öldürülmesidir. Bundan İttihat ve Terakki sorumlu tutuldu. 13 Nisan 1909’da İstanbul’da Avcı Taburlarının askerleri ayaklanmışlardır (Burak, t.h: 294).

1912-1950 arası yıllarda pek çok çalkantılı olay yaşandı. Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması, Kurtuluş Savaşı mücadelesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması birçok toplumsal olayı etkiledi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra gelen tek partili dönem, siyasal katılımın işlevsizleşmesine neden oldu. Her ne kadar 1950'ye kadar üniversite öğrencileri arasında siyasal katılım çeşitliliği gözlenemiyor olsa da, Cumhuriyet döneminde öğrencilerin cemiyetlere üye olarak katılım gösterdikleri görülmüştür. Bu cemiyetler şunlardır:

- İstanbul Yüksek Ticaret Mektebi Mezunları Cemiyeti
- Diyarbakır Dicle İdman Yurdu Nizamname-i Umumesi
- İstanbul Spor Kulübü Cemiyeti
- Milli Türk Talebe Birliği
- Edirne Gençler Birliği (Eraslan ve Karadoğan, 2013: 53).

Demokrat Parti'nin 1950'de iktidara gelmesinden sonra, gençler arasındaki temel ayırım, CHP ve DP taraftarlığı üzerinde şekillenmiştir. Bu dönemdeki bazı öğrenci olayları şöyle sıralanabilir:

- 1950'de Mareşal Fevzi Çakmak'ın öldüğü gün radyo yayının kesilmemesi sonucu protestolar yapılmıştır. Ayrıca Nazım Hikmet'in affı için İstanbul Çiçek Palas'ta düzenlenen toplantı da, karşıt görüşlü öğrencilerin karşı karşıya gelmesine sebebiyet vermiştir (Kabacalı, 2007:112).
- 1956 yılında İstanbul Üniversitesinin açılış töreninde öğrencilere konuşma hakkı verilmemesi, ayrıca Prof. Dr. Hüseyin Nail Kabalı'nın iktidar aleyhine sarf ettiği cümleler sebebiyle üniversitedeki derslerine izin verilmemesinden dolayı öğrenciler bu durumu protesto etmişlerdir (Can, 1996: 5).

1960 ve 1980 arası yıllar, hem dünya hem de Türkiye için hareketli yıllar olmuştur. ABD'de Fransa'da ve diğer batılı ülkelerde başlayan ve 1968 Hareketi olarak adlandırılan süreç birçok ülkeyi etkilemiştir. ABD'de yapılan öğrenci eylemleri, ülkede demokratik reformların yapılması yolunu açmıştır. Fransa ve İtalya gibi ülkelerde ise öğrenci hareketleri, eğitim alanında iyileştirmelere öncülük etmiştir. 1960'lı yıllar gençliğin "sol" siyasal söylemlerle hareket ettiği dönemdir. 27 Mayıs 1960'taki darbe ile

DP iktidarı sonlanmıştır. 1960 sonrası devleti koruyup kollayan gençlik 1960'tan sonra toplumsal muhalefete paralel olarak siyasallaşmış, romantik bir gençliğe dönüşmüştür. Gençlik sanki yapılan darbeye muhalefet etme görevi üstlenmiştir. Ama 1965'te Adalet Partisi'nin başa gelmesi ile gençliğin tutumu iktidara karşıt bir biçimde oluşmaya başlamıştır. Ayrıca artırılan üniversite harçları da bu tepkiyi artırmış; bundan sonra öğrenci boykotları ve gösterileri daha sık görülür olmuştur (Yücedağ ve Çetin, 2015: 3).

1970'li yıllar ise öğrencilerin sağ-sol çatışmaları ile geçti. Eylemler sokak terörü hâline dönüştü. 11 Eylül 1971'te 1488 sayılı yasa ile üniversitenin özerkliği kaldırılmıştır. Bu durum 12 Eylül 1980 Darbesi öncesi ve sonrasına kadar devam etmiştir.

2.4.2. Gençlerin Siyasal Katılımı

Gençlerin politik katılımı, gerek Batı toplumlarında gerekse Türkiye'de gündemde ve tartışmalı bir konu olmuştur. 2000'lerin genç nesillerinin politik katılımları sınırlı ve önceki nesillerin çalıştıkları politik süreçlere yabancılaşmış olarak resmedilmektedir. Farklı ülkelerde yapılan araştırmalara göre gençlerin politik katılımlarının ve siyasete yönelik ilgilerinin azaldığı yönünde bulgular elde edilmiştir (Tanyas, 2015).

Erdoğan (1999-2003) Türkiye'deki gençlerin neden siyasal katılım göstermedikleri hususunda şu üç ögeye değinmiştir:

1-Gençler aile yapılarından dolayı siyasal katılım göstermemektedirler. Bunun sebebi Türk aile yapısının baskın karakteri ve gençlerin kendini ifade imkânına sahip olmayışlarıdır.

2-Eğitim sistemi, siyasal katılımı engellemektedir. Sınav odaklı eğitim sistemi sebebiyle, gençlere siyasal bilgi edinme ve de aktif siyasette yer alma zamanı kalmamaktadır.

3-Devlet bürokrasisi siyasal katılımı teşvik etmekten çok, onun önünde bir engel oluşturmaktadır.

Geleneksel siyaset bilimi anlayışında gençlerin siyasal katılımı sadece oy verme ile sınırlı tutulmaktadır. Buna karşın, gelişen teknolojiyle birlikte post-modern katılım biçimleri görülmektedir. İnternet vasıtasıyla gençler daha rahat bilgi edinme, haberleşme

ve seslerini duyurma olanağı bulmuştur. Artık belki de teknoloji gençlerin siyasallaşması bağlamında aileden daha etkin bir konuma ulaşmıştır. Dolayısıyla internetin, gençler açısından yetişkinlerden daha güçlü bir alanı ifade ettiği belirtilmektedir (Akt. Yılmaz ve Oy, 2014: 28). Demokrasi anlayışında yeni siyasal katılım yollarının oluşması post-materyalizm ile bağlantılıdır (Yılmaz ve Bahçeci, 2014: 15). Postmodern katılım, internet üzerinden yapılan protestolar, hükümeti etkilemek amacıyla yapılan imza kampanyaları veya sosyal medya hesaplarında oluşturan gruplar biçiminde kendini gösterir.

Gençlerin apolitik olduğu söylemlerinin yanında, gençlerin siyasal katılım gösterdikleri, ama bu katılımın daha çok olağan dışı siyasal katılım niteliğinde olduğunu ileri süren görüşler söz konusudur. Gençlerin genelde yetişkin bir bireye göre boş zamanının çok olması ve yaşın verdiği enerji gibi sebeplerle daha çok gösteri, yürüyüş, miting gibi eylemlere yöneldikleri görülmektedir. Özellikle bunu öğrenci hareketlerinden görebiliriz. Öğrenci hareketleri, kendi toplumumuzun siyasal geçmişinde de görülmektedir. Ordunun 27 Mayıs 1960'da iktidara el koymasına kadar giden olaylarda üniversite öğrencilerinin oynadığı rolü hepimiz bilmekteyiz (Kışlalı, 2005: 163). Gençlerin olağan dışı katılım göstermelerinin sebepleri arasında gençlerin siyasal ortama güvenmemeleri, ayrıca ülkemizde gençlere tanınan siyasal hakların sınırlı olması gösterilebilir. Gençlerin siyasal katılım sorunu özellikle son yıllarda gündeme alınmıştır. Birleşmiş Milletler'in öncülük ettiği çevre ve gelişme üzerine Rio Bildirgesi'nde katılımcı mekanizma ve süreçlerde gençliğin ön planda tutulması buna örnek gösterilebilir (Özer, 20011: 45).

Strateji/Nori, ARI(İnternational Republican Institute) ve ARI Hareketi'nin katılımıyla 1999 yılında yapılan bir alan araştırmasında "Türk gençliğinin siyasal katılım derecesi ve katılım önündeki engeller saptanmaya çalışılmıştır. Geleneksel olan oy verme dışında bütün katılım türlerinde gençliğin katılımı düşüktür (Doğanay vd., 2007: 220).

Genç insanın siyasal katılım göstermemesinin sebepleri arasında toplumsal sorumluluk hissetmemesi gösterilebilir. Gençler kendileri dışında kimsenin sorumluluğunu almadıkları için, toplumda bazı köklü değişiklikleri savunurken uzun boylu düşüncelerine gerek yoktur. Oysa evlenip bir çocuk sahibi olmakla sorumluluklar somutlaşmaya başlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER
FAKÜLTESİ ÜZERİNE YAPILAN SAHA ARAŞTIRMASI**

3.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Araştırmanın konusu öğrencilerin siyasal katılım düzeylerinin belirlenmesi ve cinsiyet, ailenin ekonomik durumu, öğrenim görülen bölüm, yerleşim yerinin büyüklüğü, sivil toplum ve siyasal partilere üyelik gibi faktörlerin öğrencilerin siyasal davranışları üzerindeki etkisidir. Öğrencilerin siyasal katılımdan beklentilerine, kitle iletişim araçlarının siyasal katılım üzerindeki etkisine ve yoğunluğuna, ayrıca öğrencilerin siyasal düşüncelerinin oluşmasında etkili olan faktörlere anket çalışmasında yer verilmiştir.

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini üniversite gençliği oluşturmaktadır. Ancak zaman ve kaynak kısıtlılıklarından dolayı araştırma, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile sınırlandırılmıştır. Bu fakültenin seçilmesinin nedeni, hem Dumlupınar Üniversitesi'nin en çok öğrencisi olan fakültelerinden birisi olması, hem de örneklemin hukuk ve siyaset gibi dersler görüyor olmasıdır.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin 9127 öğrencisi vardır. Örneklem seçerken:

$$Nt^2pq$$

n: -----

$$d^2(N-1) + t^2pq$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n: Örneklem hacmini yani örnekleme girecek birey sayısını

p: İncelene olayın oluş sıklığını yani gerçekleşme olasılığını

q: İncelenen olayın olmayış sıklığını yani gerçekleşmeme olasılığını

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosundan

d: Olayın oluş sıklığına göre kabul edilen +- hatasını göstermektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007: 54-55).

Formülü uyguladığımızda:

$$n: \frac{9127 \cdot (1,96)^2 (0,3) \cdot (0,7)}{(0,05)^2 (9127-1) + (1,96)^2 (0,3) \cdot (0,7)}$$

$$n: \frac{9127 \cdot 3,8416 \cdot 0,21}{0,0025 \cdot 9126 + 3,8416 \cdot 0,21}$$

n: 311,707

sonucu bulunmuştur. Hata oranını düşürmek amacıyla anket 500 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Anket çalışması, tabakalı örneklem seçimi kullanılarak İşletme bölümünden 105, İktisat bölümünden 110, Kamu Yönetimi bölümünden 90, Maliye bölümünden 112, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünden 49, Ekonometri bölümünden 18 ve Uluslararası Ticaret ve Finansman bölümünden 16 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Anket uygulanırken basit tesadüfî örneklem kullanılmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Çalışmada iki çeşit veri kullanılmaktadır. Teorik veriler, literatür taraması yoluyla; araştırma ile ilgili veriler ise anket tekniği yoluyla kullanılmıştır. Teorik kısımda siyasal kültür, toplumsallaşma ve siyasal katılımı etkileyen faktörler açıklandıktan sonra, gençlik, Türkiye’de gençlik olayları ve gençliğin siyasal katılım durumu incelenmiştir.

Anket tekniğinde yirmi tane soru sorulmuştur. İlk dokuz tanesi öğrencinin bölümü, geliri, yaşadığı yerin büyüklüğü, siyasal parti ve sivil toplum kuruluşuna üye olup olmadığı ile ilgili bilgileri elde etmeye yöneliktir. Sonraki sorular ise siyasi ilgiyi, önemsemeyi ve kitle iletişim araçlarının siyasal katılım üzerinde etkili olup olmadığını, eğer etki söz konusuysa, bu kitle iletişim araçlarının hangilerinin daha çok etkili olduğunu ölçmeye çalışmaktadır.

Veri giriş analizi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Analiz SPSS (Statistical Package For Social Science) 17.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Tablolarda değişkenlerin birbiri üzerindeki etkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

3.4. HİPOTEZLER

Hipotez 1: Geliri yüksek olan öğrencilerin siyasal katılımı fazladır.

Hipotez 2: Öğrencilerin siyasal düşüncelerinin oluşmasında en çok etkili olan faktör ailedir.

Hipotez 3: Öğrenciler üniversiteye geldikten sonra siyasal ilgileri artmıştır. Siyasal ilgileri artanlar genellikle kız öğrencilerdir.

Hipotez 4: Öğrenciler oy verme konusunda aileleri ile ortak karar almazlar, alanlar ise en çok kız öğrencilerdir.

Hipotez 5: Öğrenciler siyasete izleyici olarak katılırlar.

Hipotez 6: Öğrencilerin siyasete olan ilgileri fazladır

Hipotez 7: Kitle iletişim araçları öğrencilerin oy verme davranışı üzerinde etkilidir. Bu etki derecesinde sosyal medya ilk sırada yer almaktadır.

3.5. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMU

Bu bölümde anket sonuçlarından elde edilen veriler tablo şeklinde gösterilerek yorumlanmıştır.

3.5.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

20 tane sorudan oluşan soru kâğıtları İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin; Kamu Yönetimi, İşletme, Maliye, Ekonometri, İktisat, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ile Uluslararası Ticaret ve Finansman öğrencilerine uygulanmıştır.

Tablo 3.1: Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı

Bölümler	Bölümdeki Toplam Öğrenci Sayısı	Araştırma Toplamı	Örneğinin	Örneğin Yüzdeliği
İşletme	1918	105		%21,0
Kamu Yönetimi	1634	90		%18,0
Ekonometri	336	18		%3,6
İktisat	2015	110		%22,0
Maliye	2041	112		%22,4
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	895	49		%9,8
Uluslararası Ticaret ve Finansman	288	16		%3,2
Toplam	9127	500		%100

Tabloya baktığımızda en çok öğrenciye sahip olan bölüm Maliye'dir, ikinci sırada ise İktisat yer almaktadır. En az öğrenciye sahip olan bölümler Uluslararası Ticaret ve Finansman ile Ekonometri bölümleridir.

Tablo 3.2: Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayılar	Yüzdelik
Kız	275	%55,0
Erkek	225	%45,0
Toplam	500	%100

Tablo 3.2'ye göre örnekleme oluşturan öğrencilerin %55'i kız, %45'i erkektir.

Tablo 3.3: Yaş Dağılımı

Yaş	Toplam	Yüzdelik
18-20	172	%34,4
21-22	186	%37,2
23-24	115	%23,0
+25	27	%5,4
Toplam	500	%100

Tablo 3.3'e göre örnekleme oluşturan öğrencilerin çoğunluğunu 21-22 yaş aralığı oluşturmaktadır. En az grubu ise 25 ve üzeri yaşlar oluşturmaktadır.

Tablo 3.4: Öğrenci Hayatının En Çok Geçtiği Yerleşim Birimlerinin Büyüklüğü

Yerleşim yeri	Toplam	Yüzdeler
Köy/Kasaba	61	%12,2
İlçe	131	%26,2
İl Merkez	124	%24,8
Büyükşehir	183	%36,6
Cevapsız	1	%0,2
Toplam	500	%100

Tablo 3.4'e baktığımızda; örnekleme oluşturan öğrencilerin yüzde 36,6'sı yani büyük çoğunluğu büyükşehir olarak tanımlanan yerlerde hayatını geçirmiştir. Onu yüzde 26,2 ile ilçe takip etmiştir. Yüzde 24,8'i il merkezinde, yüzde 12,2'si köy ve kasabada hayatının büyük kısmını geçirmiştir.

Tablo 3.5: Öğrencilerin Babalarının Mesleği

Meslek	Toplam	Yüzdeler
Memur	51	%10,2
İşçi	105	%21,0
Emekli	149	%29,8
Esnaf	67	%13,4
Çiftçi	27	%5,4
Öğretmen	6	%1,2
Doktor	2	%0,4
Diğer	82	%16,4
Cevapsız	11	%2,2
Toplam	500	%100

Tablo 3.5'e göre; örnekleme oluşturan öğrencilerin baba mesleklerinin yüzde 29,8'ini emekli, yüzde 21,0'ını işçi, yüzde 16,4'ünü diğerleri, yüzde 13,4'ünü esnaf, yüzde 10,2'sini memur, yüzde 1,2'sini öğretmen ve yüzde 0,2'sini doktor oluşturmaktadır. Araştırmada emekli grubunun çok olması ve bunu işçi grubunun izlemesi dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına baktığımızda aşağıdaki tabloyla karşılaşmaktayız.

Tablo 3.6: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Geliri

Gelir	Toplam	Yüzdeler
1000 TL'den az	28	%5,6
1000-1500	127	%25,4
1500-2000	127	%25,4
2000-5000	178	%35,6
+5000	33	%6,6
Cevapsız	7	%1,4
Toplam	500	%100

Tablo 3.6'yı yorumladığımızda örneklemini oluşturan öğrencilerin aile gelirlerinin yüzde 35,6'sının 2000 ve 5000 arasında olduğu görülür. Onu eşit sayıda ve toplam olarak yüzde 50,8 ile 1000 ve 2000 arası gelire sahip olanlar takip etmektedir. 5000 ve üzeri gelire sahip olanlar ise az bir oranla örneklemin yüzde 6,6'sını oluşturmaktadır.

Tablo 3.7: Öğrencilerin Herhangi Bir Siyasal Partiye Üyelik Durumları

Üyelik	Evet	Hayır	Toplam
Siyasal Partiye Üyelik	48	452	500
Yüzdeler	%9,6	%90,4	%100

Tablo 3.7'ye bakıldığında öğrencilerin yüzde 90,4'ü herhangi bir siyasal partiye üye olmadıklarını, geriye kalan yüzde 9,6'sı ise siyasal partiye üye olduklarını belirtmişlerdir. Üst katılım düzeylerinde yer alan siyasal partiye üye olma durumu, Dumlupınar Üniversitesi öğrencilerinde yok denecek kadar azdır. Bu, öğrencilerin üst katılım düzeyi göstermediklerini ve siyasal partilere karşı daha çekimser olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.8: Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları

Üyelik	Evet	Hayır	Toplam
Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik	90	410	500
Yüzdeler	%18,0	%82,0	%100

Tablo 3.8'in gösterdiği gibi örnekleme oluşturan öğrencilerin yüzde 82,0'nın herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelikleri yoktur. Geriye kalan yüzde 18,0'nın üyelikleri bulunmaktadır.

3.5.2. Öğrencilerin Siyasal Tutum ve Davranışları İle İlgili Bulgular

Tablo 3.9: Öğrencilerin Siyasal Düşüncesini Etkileyen Faktörler

	Toplam	Yüzdeler
Aile	139	%27,8
Okul	14	%2,8
Arkadaş ve Arkadaş grubu	20	%4,0
Kitle İletişim Araçları	87	%17,4
Diğer	230	%46,0
Cevapsız	10	%2,0
Toplam	500	%100

Tablo 3.9'a baktığımızda; örnekleme oluşturan öğrencilerin siyasal düşüncesini en çok yüzde 46,0 ile diğer olarak tanımladığımız sınıf oluşturmaktadır. Onu, yüzde 27,8 ile aile izlemektedir. Bu durum, ailenin, öğrencilerin siyasal davranışı üzerindeki etkisinin ne kadar güçlü olduğunu kanıtlar. Yüzde 17,4 ile kitle iletişim araçları, tablonun üçüncü sırasında yer alarak ne kadar önemli bir faktör olduğunu göstermiştir. Ondan sonra yüzde 4 ile arkadaş ve arkadaş grubu, yüzde 2,8 ile okul gelmektedir.

Diğer olarak tanımlanan faktörün hangi durumları kapsayacağı bilinmemektedir. Ama öğrencilerin siyasal düşüncesini en çok etkileyen ikinci faktörün aile olması şaşırtıcı değildir. Çünkü Türkiye'de aile, çocuk üzerinde daha baskın bir karaktere sahip olduğundan, çocuklara kendi siyasal düşüncelerini empoze etme durumu söz konusu olabilir.

Tablo 3.10: Öğrencilerin Siyasal Yaşama Oy Vererek Katılımdan Beklentisi

Faktörler	Toplam	Yüzdeler
Çevre Edinmek	4	%0,8
Vatandaşlık görevini yerine getirmek	243	%48,6
Siyasi karar alımında etkili olmak	212	%42,4
Menfaatlerim yönünde katılmak	34	%6,8
Cevapsız	7	%1,4
Toplam	500	%100

Tablo 3.10’da öğrencilerin oy verme karşısında beklentileri öğrenilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin yüzde 48,6’sı vatandaşlık görevini yerine getirmek amacıyla oy kullandığını, yüzde 42,4’ü siyasi karar alımında etkili olma amacı güttüğünü, yüzde 6,8’i menfaatleri yönünde oy kullandığını, yüzde 0,8’i çevre edinmek amacıyla oy kullandığını belirtmiştir. Yüzde 1,4’ü ise soruyu cevaplamak istememiştir. Oy vermek siyasal sistemin sürekliliğini sağladığından önemli ve etkili bir siyasal katılım aracıdır. Öğrencilerin geneli oy kullanmayı bir vatandaşlık görevi olarak görmektedir. Yüzde 42,4 oranı ile siyasi karar alımında etkili olma düşüncesi, öğrencilerin siyasi etkinlik duygusuna sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.11: Öğrencilerde Üniversiteye Geldikten Sonra Siyasi İlginin Artma Durumu

Üniversiteye Geldikten Sonra Siyasi İlginin Arttı	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	96	19,2
Katılmıyorum	126	25,2
Kararsızım	62	12,4
Katılıyorum	157	31,4
Kesinlikle Katılıyorum	55	11,0
Cevapsız	4	0,8
Toplam	500	100,0

Tablo 3.11’de, üniversitenin öğrencilerin siyasi hayatları üzerinde bir değişikliğe neden olup olmadığını tespit etmek amacıyla yer alan “üniversiteye geldikten sonra siyasi ilginin arttı” görüşüne; öğrencilerin yüzde 44,4 oranıyla katılmadıkları, yüzde 12,4’ün kararsız olduğu ve yüzde 42,4’ünün ise katıldığı görülmektedir. Aslında yüzde 42,2 yadsınmayacak bir orandır. Üniversitenin öğrencilerin siyasi ilgilerini artırdığı söylenebilirse de, bunun nedenlerinin ayrı bir çalışma konusu olarak ele alınması gerekir.

Tablo 3.12: Öğrencilerin Son Seçimlerde Oy Kullanma Durumu

Son Seçimlerde Oyumu kullandım	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	67	13,4
Katılmıyorum	32	6,4
Kararsızım	11	2,2
Katılıyorum	109	21,8
Kesinlikle Katılıyorum	264	52,8
Cevapsız	17	3,4
Toplam	500	100,0

Tablo 3.12’de yer alan ve öğrencilerin son seçimlerde oy verme davranışında bulunup bulunmadıklarını tespit etmeyi amaçlayan soruya; yüzde 19,8’lik bir oran oy kullanmadığını belirterek cevap verirken, oy kullananların oranı 74,6 olarak gerçekleşmiştir. Öğrencilerin yüzde 2,2’sinin kararsız olduğu görülürken, yüzde 3,4’ü ise soruyu cevapsız bırakmıştır. Bu da, geleneksel bir siyasal katılım aracı olan oy kullanmaya öğrencilerin katıldığını gösterir.

Tablo 3.13: Öğrencilerin Oy Verme Konusunda Aile İle Ortak Karar Alımı

Oy verme konusunda ailem ile ortak karar alırım	Sayı	Yüzde (%)
Evet	127	25,4
Hayır	330	66,7
Kararsız	38	7,6
Cevapsız	5	1,0
Toplam	500	100,0

Oy verme konusunda ailede ortak bir karar verilip verilmediğine ilişkin soruya öğrencilerin yüzde 66,7’si hayır cevabını vermişler ve bu hususta aileden bağımsız olarak karar aldıklarını göstermişlerdir. Yüzde 25,4’lük bir oran ise, kime ve hangi siyasal partiye oy vereceklerinin aile tarafından önceden tespit edildiğini belirtmiştir. Siyasi düşünce oluşumunda etkili olan ailenin, oy verme konusunda öğrenciler üzerinde pek de etkili olmadığı yukarıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 3.14: Öğrencilerin Siyaseti Önemseyip Önemsemedikleri Hakkında Düşünceleri

Yaşadığım şehirde herhangi bir sorun ile ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazdım	Sayı	Yüzde (%)
Evet	135	27
Hayır	303	60,6
Kararsız	57	11,4
Cevapsız	5	1,0
Toplam	500	100,0

Siyaseti önemseyip önemsemediklerini anlamak amacıyla sorulan soruya öğrencilerin yüzde 60'ı hayır diyerek siyaseti önemsemediklerini belirtmişler, yüzde 27'si ise evet cevabını vererek önemsediklerini ifade etmişlerdir. Aslında önemseme siyaset hakkında oluşacak bilginin temelidir. Çünkü birey önemsemediği bir şeyi öğrenme çabasına girmez.

Tablo 3.15: Öğrencilerin Siyasete Ne Ölçüde Katıldıkları

Siyasete Ne Ölçüde Katılırsınız	En az yoğun şekilde	İyi Şekilde	En Yoğun Şekilde	Cevapsız	Toplam
Sadece Oy Veririm	97	22	325	56	500
Çevredekilerle Siyaseti Tartışırım	88	48	266	98	500
Hiç Oy Bile Vermem	222	82	63	133	500
Siyasal Partide Aktif Olarak Görev Alırım	196	88	67	149	500
Herhangi Bir Siyasal Partinin veya Seçim Kampanyasında Kapı Kapı broşür dağıttım	184	86	73	157	500

Tablo 3.15'e bakıldığında; örnekleme oluşturan öğrencilerden, katılım biçimlerinden en çok izleyici olarak tanımlanan sadece oy vermeye 325 kişinin, çevredekilerle siyaseti tartışmaya ise 266 kişinin en yoğun şekilde katıldıkları görülmektedir. Gladyatör olarak tanımlanan katılma biçimlerinde, siyasal partide aktif olarak görev almaya 67 öğrencinin, herhangi bir siyasal partinin veya seçim kampanyasında kapı kapı broşür dağıtmaya ise 73 öğrencinin katılım gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Oy verme davranışı, her ne kadar geleneksel bir siyasal katılım

aracı olarak adlandırılrsa da, yönetenler ve yönetilenler arasında bağ kuran en etkili araçlardan biridir. Öğrenciler, siyasal katılım düzeylerinde en çok bu davranışı göstermişlerdir. Gladyatör olarak adlandırdığımız katılım biçimleri ise biraz daha kapsamlı zaman aldıklarından, öğrencilerin buna yönelmesi söz konusu olmamıştır.

Tablo 3.16: Öğrencilerin Arkadaşları İle Siyaset Hakkında Konuşup Konuşmadıkları

Genellikle arkadaşlarım ile siyaset hakkında konuşuruz	Sayı	Yüzde (%)
Evet	187	37,9
Hayır	208	41,6
Kararsız	99	19,8
Cevapsız	6	1,2
Toplam	500	100,0

Örneklemini oluşturan öğrencilerin 187'si evet diyerek arkadaşları ile siyaset hakkında konuştuklarını belirtirken, 208'i ise hayır diyerek siyaset hakkında konuşmadıklarını belirtmişlerdir. Örneklemin yüzde 41,6'sı her ne kadar bu görüşe katılmadıklarını belirtse de yüzde 37,9'unun bu görüşe katılması yadsınmayacak bir durumdur. Bu öğrencilerin az da olsa siyasi gündem hakkında bilgi sahibi olduğu ve çevresindeki arkadaşlarıyla siyaseti tartıştığı yorumunu yaptırabilir.

Tablo 3.17: Öğrencilerin Siyasi Gündemi Takip Etmeleri Hakkında Görüşleri

Siyasi Gündemi Takip Ederim	Sayı	Yüzde (%)
Evet	341	68,2
Hayır	73	14,6
Kararsız	80	16,0
Cevapsız	6	1,2
Toplam	500	100,0

Öğrencilerin siyasete karşı ilgilerinin olup olmadığını öğrenmek amacıyla sorduğumuz soruda; yüzde 68,2'si evet diyerek siyasi gündemi takip ettiklerini, siyasi konulardan haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Yüzde 14,6'sı ise siyasi gündemi takip etmediklerini ifade etmişlerdir. Bu örneklemini oluşturan öğrencilerin çoğunluğu siyasi gündemi merak edip, siyasi gündemi takip etmişlerdir. Bu Dumlupınar Üniversitesi

öğrencilerinin siyasete olan ilgisini gösterir. Ayrıca öğrencilerin siyasi gündemi takip etmeleri, ülkedeki siyasal sistem ve siyasal olaylar hakkında bilgilerinin olduğu anlamına gelmektedir.

3.5.3. Kitle İletişim Araçlarının Oy Verme Davranışına Etkisi

Tablo 3.18: Öğrencilerin Sosyal Medya Hesaplarında Siyasal İçerikli Paylaşımlar Bulunması İle İlgili Görüşleri

Sosyal Medya Hesabında siyasal içerikli paylaşımlarda bulunurum	Sayı	Yüzde (%)
Evet	128	25,6
Hayır	314	62,8
Kararsız	51	10,2
Cevapsız	7	1,4
Toplam	500	100,0

Öğrencilerin sosyal medya hesaplarında siyasal içerikli paylaşımlarda bulunup bulunmadığını öğrenmek amacıyla sorduğumuz soruya; 314'ü hayır diyerek paylaşımlarda bulunmadığını, 128'i ise evet diyerek paylaşımda bulduklarını belirtmişlerdir. Dünyada en büyük iletişim aracı olan ve kolay gruplaşmalar sağlayabilen sosyal medya hesaplarından öğrencilerin siyasi paylaşım yapmamaları aksi bir durumdur. Öğrencilerin bu soruya gerçekten kendi düşünceleri ile mi yoksa çekindikleri (deşifre olmamak) için mi hayır dedikleri belirsiz bir durumdur. Sosyal medya hesapları bu kadar önemli bir araç durumundayken neden öğrencilerin paylaşımlarda bulunmadıklarını öğrenmeye yönelik çalışmalar yapılması gerekir.

Tablo 3.19: Kitle İletişim Araçlarının Öğrencilerin Oy Verme Davranışı Üzerine Etkisi

Kitle İletişim Araçları Oy Verme Davranışını Etkiler	Sayı	Yüzde (%)
Evet	181	36,2
Hayır	209	41,8
Kararsız	105	21,0
Cevapsız	5	1,0
Toplam	500	100,0

Kitle iletişim araçlarının oy verme davranışları üzerinde yadsınmayacak etkisi herkes tarafından bilinmektedir. Özellikle siyasetçiler, kitle iletişim araçları aracılığı ile

seçim propagandaları yaparak, seçmenlerin oy verme davranışlarını kendi lehine çevirmeye çalışırlar. Kitle iletişim araçlarının öğrencilerin oy verme davranışı üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla sorulan soruya; öğrencilerin yüzde 36,2'si etkinin olduğunu söylerken, yüzde 41,8'i ise kitle iletişim araçlarının oy verme davranışı üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin daha önce sosyal medyada siyasi paylaşımlarda bulunmadıkları göz önüne alındığında, kitle iletişim araçlarının oy verme davranışı üzerinde yüksek bir etkisi olmadığı sonucuna varabiliriz. Bunun en büyük nedeni, öğrencilerin kitle iletişim araçlarının güvenilirliğine inanmamalarıdır. Ayrıca bazı birey ve siyasi partiler kitle iletişim araçlarını kendi ideolojileri yönünde kullandıkları için kitle iletişim araçları bireyleri etkileme gücünü kaybedebilmektedir.

Tablo 3.20: Oy Verme Davranışını Etkileyen Kitle İletişim Araçlarının Dağılımı

Kitle iletişim araçlarından hangisi oy verme davranışınızda daha etkilidir	En az yoğun şekilde	İyi Şekilde	En Yoğun Şekilde	Cevapsız	Toplam
Gazete	98	169	151	79	500
TV	73	41	332	53	500
Radyo	266	89	37	108	500
Dergi	307	49	46	98	500
Sosyal Medya (instagram, facebook, twitter)	99	49	286	66	500

Kitle iletişim araçlarının etki derecelerini öğrenmek amacıyla sorduğumuz soruda; örnekleme dâhil olan öğrencilerden, etkilendikleri kitle iletişim araçlarını derecelendirmelerini istedik. En yüksek etkilenme derecelerine göre sıraladığımızda yüzde 66,4 ile TV, yüzde 57,2 ile sosyal medya, yüzde 30,8 ile gazete, yüzde 9,2 ile dergi ve yüzde 7,4 ile radyo son sırada yer almaktadır. Artık her eve giren TV'nin etkisine şaşırılmaması gerekir. Özellikle genç kesimler üzerinde TV ve sosyal medyanın ne kadar etkili olduğunu bu tabloda görmekteyiz.

3.5.4. Öğrencilerin Demografik Özellikleri İle Siyasal Tutumları Arasındaki İlişki

Tablo 3.21. Cinsiyet ve Oy Verme Davranışı İlişkisi

Oy Kullanma	Erkek	Kadın	Yüzdelik
Evet	161	212	77,3
Hayır	48	51	20,5

Cinsiyet ve oy verme arasındaki ilişkiye bakıldığında; son seçimlerde oy kullanma durumunun, kız öğrencilerde daha yüksek olduğu görülür. Ama örneklemin çoğunluğunu kız öğrenciler oluşturduğu için bu dikkat çekici değildir. Siyasal katılım aracı olarak kullanılan oy verme aracının kız öğrenciler tarafından kullanılması, kız öğrencilerin siyasal hayata aktif olarak katıldıkları yorumunu yaptıramaz.

Tablo 3.22: Bölüm ve Oy Verme Davranışı İlişkisi

Bölümler	Evet	Hayır	Kararsız
İşletme	77	23	1
Kamu yönetimi	73	11	2
Ekonometri	15	3	
İktisat	90	18	
Maliye	74	27	6
Siyaset Bilimi Uluslararası İlişkiler	36	11	1
Uluslar arası Ticaret ve Finansman	8	6	1

Bölgümlere göre son seçimlerde oy kullanma ilişkisine baktığımızda; İşletme'den 105 öğrenciden 77'sinin, Kamu Yönetimi'nde 90 öğrenciden 73 tanesinin, Ekonometri'den 18 öğrenciden 15'nin, İktisat'tan 110 öğrenciden 90'nın, Maliye'den 112 öğrenciden 74'ünün, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler'den 49 öğrenciden 36'sının, Uluslararası Ticaret ve Finansman'da ise 16 öğrenciden 8 tanesinin oy kullandığını görüyoruz. Bölümler arasında oy verme davranışının sonuçlarını kıyasladığımızda dikkat çeken bir durum yoktur.

Tablo 3.23: Cinsiyet ve Siyasal Parti Üyeliği İlişkisi

Siyasal Parti Üyeliği	Erkek	Kadın	Genel Ortalama
Evet	27	21	%9,6
Hayır	198	254	%90,4

Kız öğrencilerin 7,6'sı siyasal partiye üye iken, erkeklerin yüzde 12'sinin siyasal partiye üye olduğu görülür. Toplam olarak baktığımızda öğrencilerin siyasal partiye üye olma ve siyasal hayata katılımı düşüktür.

Tablo 3.24: Cinsiyet ve Sivil Toplum Kuruluşuna Üyeliği İlişkisi

Sivil Toplum Üyeliği İlişkisi	Erkek	Kadın	Genel Ortalama
Evet	51	39	%18,0
Hayır	174	236	%82,0

Kız öğrencilerin yüzde 14,2'si sivil toplum kuruluşuna üye iken, bu oran erkek öğrencilerde yüzde 22,7'dir. Erkek öğrencilerin sivil toplum kuruluşuna üyelikleri oranı daha fazladır. Siyasal katılım davranışında en zor katılım düzeyi olarak aldığımız sivil toplum kuruluşuna üyeliğin, erkek öğrencilerde daha yaygın olduğu sonucu çıkmıştır.

Tablo 3.25: Gelir ve Oy Verme Davranışı İlişkisi

Ailenizin Aylık Geliri	Evet	Hayır	Kararsız
1000 TL'den az	14	12	1
1000-1500	93	28	2
1500-2000	106	16	2
2000-5000	133	33	4
5000+	23	8	2

Örnekleme oluşturan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri ile öğrencilerin oy verme davranışı arasındaki ilişkiye baktığımızda: Aylık 1000 TL'den az gelire sahip olan öğrencilerin toplam 27'den 14'ü (yüzde 51,8) evet, 1000-1500 arası gelire sahip 127 öğrenciden 93'ü (yüzde 75,4) evet, 1500-2000 arası gelire sahip 127'i öğrenciden 106'sı (yüzde 85,5) evet, 2000-5000 arası gelire sahip 178 öğrenciden 133'ü (yüzde 78,3) evet, 5000 ve üzeri gelire sahip 33 öğrenciden 23'ü (yüzde 69,7) evet diyerek oy verme

davranışını gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Genelde gelir düzeyi arttıkça siyasal katılımın arttığı ileri sürülür. Ama yukarıdaki tabloda da gösterildiği üzere orta gelirdeki 1500-2000 arası grubun katılma oranı daha fazladır. Dolayısıyla ailesi yüksek gelire sahip olan öğrenciler tarafından daha fazla katılım gösterildiğini söyleyemeyiz. Ama başka bir bakış açısı ile baktığımızda, oy kullanma, siyasal katılım düzeyinde en alt (izleyici) düzeyde yer alan bir katılım aracıdır. Tabloda; aile geliri yüksek olan öğrencilerin, aile geliri düşük olan öğrencilere oranla oy kullanma davranışı daha azdır sonucuna varılmıştır. Genelde yüksek gelirli insanların gladyatör düzeyinde katılım gösterdikleri verilerine dayanırsak, bu normal bir katılım olarak karşılanabilir.

Tablo 3.26: Öğrencilerin Baba Mesleği ile Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelikleri Arasındaki İlişki

Baba Meslekleri	Evet	Hayır
Memur	9	42
İşçi	16	89
Emekli	29	120
Esnaf	12	55
Çiftçi	3	24
Öğretmen	2	4
Doktor	0	2
Diğer	17	65

Örnekleme oluşturan öğrencilerin baba meslekleri ile öğrencilerin sivil toplum kuruluşuna üyelikleri arasındaki ilişkiye baktığımızda; babası memur olan öğrencilerin yüzde 17,6'sının üyelikleri mevcutken, babası işçi olan öğrencilerin yüzde 15,2'si, babası emekli olan öğrencilerin yüzde 19,5'i, babası esnaf olan öğrencilerin yüzde 17,9'i, babası çiftçi olan öğrencilerin yüzde 11,1'i, babası öğretmen olan öğrencilerin yüzde 33,3'ü, babası doktor olan öğrencilerin yüzde 0'ı ve diğer olarak tanımlanan baba meslekleri olan öğrencilerin yüzde 20,7'si herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olduklarını belirtmişlerdir. Oranlama olarak baktığımızda; babasının mesleği öğretmen olan öğrencilerin, sivil toplum kuruluşuna daha çok üye oldukları görülmüştür. Bu sıralamayı babalarının mesleklerini diğer olarak tanımlayan öğrenciler takip etmiştir. Babaları emekli olan öğrencilerin sivil toplum kuruluşuna üyelik oranları üçüncü sırada yer almıştır.

Belli bir meslek statüsüne sahip olan bireyler o meslek grubuna yatkın olan, mesleğin haklarını, isteklerini egemen güçten talep eden sivil toplum kuruluşlarına üye olabilmektedirler. Baba mesleği memur olan öğrenciler bu tezi desteklemektedir.

Tablo 3.27: Öğrencilerin Baba Mesleği ile Öğrencilerin Siyasal Partiye Üyelikleri Arasındaki İlişki

Baba Meslekleri	Evet	Hayır
Memur	5	46
İşçi	13	92
Emekli	15	134
Esnaf	5	62
Çiftçi	1	26
Öğretmen	0	6
Doktor	0	2
Diğer	8	74

Öğrencilerin baba meslekleri ile öğrencilerin siyasal partiye üyelikleri arasındaki ilişkiye baktığımızda; babası işçi olan öğrencilerin siyasal partiye katılımları yüzde 12,4 ile ilk sırada yer almaktadır. Bu sıralamayı yüzde 10,1 ile babası emekli olan, yüzde 9,8 ile babası memur olan ve yüzde 9,8 ile babalarının mesleklerini diğer olarak tanımlayan öğrenciler izlemektedir. Babası esnaf olan öğrencilerin siyasal partiye üye olma oranı ise yüzde 7,5'tir.

Dikkat çeken nokta babası öğretmen olan öğrenciler sivil toplum kuruluşlarında ilk sırada yer alırken, siyasal parti üyeliklerinde ise yüzde sıfır ile son sırada yer almaktadır. Babası işçi olan öğrencilerin siyasal partilere üye olma sayısının yüksek çıkması dikkat çeken bir durumdur.

Bireyler, sahip oldukları meslek durumuna göre kendilerini herhangi bir siyasal partiye yakın hisseder. Günümüzde Ak Partiyi destekleyenlerin çoğunun esnaf, işçi ve zanaatkarlar olduğu görüşü mevcuttur (Altan, 2011: 322). Memur bireylerin siyasal partiye üyelikleri engellendiğinden, baba mesleği memur olan öğrencilerin siyasal partiye üyelikleri yok denecek kadar azdır. Bu, baba mesleğinden etkilenmenin bir sonucudur.

Tablo 3.28: Öğrencilerin Hayatının En Çok Geçtiği Yerleşim Birimi ile Oy Verme İlişkisi

Yerleşim Birimi	Evet	Hayır	Kararsız
Köy/Kasaba	17	16	2
İlçe	102	21	4
İl merkezi	92	28	1
Büyükşehir	138	34	4

Örnekleme oluşturan öğrencilerin hayatlarının en çok geçtiği yerleşim birimi ile siyasal katılma araçlarından olan oy kullanma aracı arasındaki ilişkiye yüzdeler olarak baktığımızda; ilçede oturan öğrencilerde oy verme oranı yüzde 80,3, büyükşehirde oturanlarda yüzde 78,5, il merkezinde oturanlarda yüzde 70 ve köyde oturanlarda yüzde 69 olarak gerçekleşmiştir. Yani kent merkezinde oturan öğrencilerin, oy verme davranışını daha çok gösterdikleri sonucuna varılabilir.

Tablo 3.29: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Üniversiteye Geldikten Sonra Siyasi İlgileri Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kararsız
Kız	118	121	34
Erkek	94	101	28

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, üniversiteye geldikten sonra siyasi ilgilerinin artıp artmadığını öğrenmek amacıyla sorduğumuz soruya verilen cevapların cinsiyete göre dağılımlarına baktığımızda; kız öğrencilerin yüzde 43,2'si üniversiteye geldikten sonra siyasi ilgilerinin arttığını, yüzde 44,3'ü ise artmadığını söylemiştir. Erkek öğrencilerin ise yüzde 42,1'i arttığını, yüzde 45,2'si artmadığını ifade etmiştir. Kız öğrencilerin siyasi ilgilerinin üniversiteye geldikten sonra daha çok arttığını görüyoruz.

Aslında bu tahmin edilen bir sonuçtur. Kız öğrenciler aileye daha bağlı olduğundan dolayı ailenin isteği yönünde siyasal katılım göstermeye eğilimlidir. Kızlar üniversiteye geldikten sonra aile baskısı kalktığından ve birey olarak hareket etmeye başladıklarından, siyasi ilgilerinin arttığı görülür.

Tablo 3.30: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Siyasi Gündemi Takip Etme Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kararsız
Kız	188	33	51
Erkek	153	40	29

Öğrencilerin siyasi gündemi takip edip etmedikleri hususunda cinsiyet dağılımına baktığımızda; erkeklerin yüzde 68,9'u takip ettiğini söylerken kız öğrencilerin ise yüzde 69,1'i siyasi gündemi takip ettiklerini söylemişlerdir. Örnekleme oluşturan kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında fark gözükmemektedir. Genelde erkeklerin siyasete karşı ilgileri olduğu bilinse de, yukarıdaki tablo bunun tersi bir durumu göstermektedir. Kız öğrencilerin siyasi ilgileri daha fazla olduğundan, siyasi gündemi takip etme oranı erkek öğrencilerden fazla çıkmıştır.

Tablo 3.31: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Oy Verme Konusunda Aile ile Ortak Karar Alma Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kararsız
Kız	63	190	20
Erkek	63	140	18

Gençlerin oy kullanırken kendi kararlarına dayanarak mı, yoksa ailelerinin önceden kararlaştırdıkları herhangi bir siyasal parti yönünde mi oy verdiklerini öğrenmek amacıyla sorduğumuz soruya, kız öğrencilerin yüzde 69,6'sı hayır derken yüzde 23,1'i ailelerinin kararlaştırdıkları yönde oy kullandıklarını söylemişlerdir. Erkek öğrencilerin ise yüzde 63'ü hayır derken yüzde 28,1'i evet demiştir. Genelde daha çok kızların ailelerine bağlı olduğu, ailelerinin siyasi düşüncesini yansıttığı ve ailelerinin istedikleri yönde oy kullandıkları iddia edilir. Fakat şu an tersi bir durum gözükmemektedir. Erkeklerin kızlara oranla ailelerinin kararları yönünde daha fazla oy kullandıkları görülmüştür. Bu, ailelerinden uzak olan kız öğrencilerin bir zorlamaya ya da dayatmaya maruz kalmamaları sebebiyle, ailelerinin istediği yönde oy kullanmadıklarını düşündürmektedir.

Tablo 3.32: Öğrencilerin Cinsiyeti ve Siyaseti Önemseme Arasındaki İlişki

Cinsiyet	Evet	Hayır	Kararsız
Kız	64	179	30
Erkek	71	124	27

Öğrencilerin siyaseti önemseyip önemsemediklerini öğrenmek amacıyla “yaşanılan şehirde karşılaşılan herhangi bir sorunla ilgili yetkili belediye ve benzeri mercilere dilekçe yazılıp yazılmadığı” sorusu sorulmuş, bu soruya kızların yüzde 23,1’i evet, erkeklerin yüzde 28,1’i evet diyerek cevap vermişler; erkeklerin siyaseti kızlardan daha çok önemsedikleri ortaya çıkmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Birey doğumundan itibaren belli dönemlerden geçmektedir. Çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık dönemleri olarak ayırdığımız insan hayatının tutum ve davranışlarında etkili olan bir takım faktörler vardır. Bu sosyal hayat için de siyasal hayat için de geçerlidir. İnsanların duygu, değer, tutum ve inançlarını sosyal hayata aktarma kültür aracılığı ile olurken, siyasal hayata aktarmada ise siyasal kültür ön plâna çıkmaktadır.

İnsanların, hayatları boyunca bir birey olarak sahip oldukları değerler olabildiği gibi, bireyin toplumsallaşmasını sağlayan okul, aile ve çevre olarak adlandırdığımız çeşitli etmenler de karşımıza çıkabilmektedir. Bu etmenler insanların sosyal hayatına etkide bulunduğu gibi siyasal düşüncenin ve siyasal hayatın oluşmasına da etkide bulunmaktadır. Bireylerin siyasal hayata karşı tutum ve davranışları siyasal katılım olarak kendini göstermektedir.

Gençlik hangi toplum için söz edilirse edilsin, her zaman bir değer olarak kabul görmüştür. Türkiye’de Aile Araştırma Kurumunun yaptırdığı araştırmaya göre, gençlik, toplumların kalkınma ve gelişme potansiyelinin en önemli unsuru olmuştur. Gençlik döneminde, genç olan bireylerin beklenti düzeyi yüksek olduğu gibi toplumun da gençlerden bir beklenti durumunda olduğu görülür. Genç, kendi geleceği ile ilgili hayallerini, hedeflerini ortaya koyarken, toplum da gençliği, kendi devamının sağlanması bakımından geleceği olarak görür (Baran, 2013: 8).

Gençliğin bu öneminden dolayı saha araştırmamızda üniversite gençliğinin siyasal katılım durumunu ele aldık. Üniversite gençliğinin siyasal katılım gösterip göstermediklerini, siyasal katılım gösteriyorlarsa ne düzeyde katılım gösterdiklerini öğrenmeye; ayrıca öğrencilerin siyaseti önemseyip önemsemediklerini ve üniversiteye geldikten sonra siyasi ilgilerinin artıp artmadığı hakkında bilgi edinmeye çalıştık. Anket sorularımızda kitle iletişim araçlarının öğrencilerin oy verme davranışı üzerindeki etkisini, etkili olan kitle iletişim araçlarının hangileri olduğu ve ne derece etkili olduğu araştırılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara baktığımız zaman;

- Örneklem olarak oluşturulan 500 öğrencinin yüzde 21’i İşletme, yüzde 18’i Kamu Yönetimi, yüzde 3,6’sı Ekonometri, yüzde 22’si İktisat, yüzde 22,4’ü Maliye, yüzde 9,8’i Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ve yüzde 3,2’si ise Uluslararası

Ticaret ve Finansman bölümü öğrencilerinden oluşturmaktadır. Bölümler arasında oy verme davranış sonucunu kıyasladığımızda uç noktalarda bir sonuç çıkmadı. Genelde oy verme davranışı bölümlerin öğrenci sayıları ile orantılıdır.

- Örnekleme oluşturan öğrencilerimizin yüzde 55'i kız, yüzde 45'i erkektir. Siyasal katılmanın bir aracı olan oy kullanma davranışı “son seçimlerde oy kullandınız mı?” sorusuna bayanların daha çok evet dediklerini ve siyasal katılım gösterdikleri görülmüştür.
- Katılımcıların %9.6'sı bir siyasal partiye üye iken yüzde 90,4'ü üye değildir. Sivil toplum kuruluşunda yüzde 18'i üye iken yüzde 82'si üye değildir. Bu sonuçlar öğrencilerin siyasal parti üyelikleri ve sivil toplum kuruluşu üyeliklerinin çok olmadığı görülür. “Siyasal parti ve sivil toplum kuruluşu üye olma cinsiyete ve baba mesleğin göre farklılık gösterir” hipotezinin sonuçlarına baktığımız da;
- ✓ Baba mesleği ile sivil toplum kuruluşuna üyelikte babası öğretmen olanların yüzde 33'lük ile daha çok üye oldukları görülmüştür. Diğerleri aynı oranda birbirini takip etmişlerdir. Siyasal parti üyelikte ise tam aksine babası öğretmen olanların yüzde 0'lık bir oranla hiç üye çıkmadığı, babası işçi olan öğrencilerin siyasal partiye üyelikleri fazla çıktığı görülmüştür. Bu sonuca göre sendikaya ve siyasal partiye üyeliklerinde babası memur veya babası işçi olan öğrencilerin üyelikleri açısından değerlendirme yapamayız. Çünkü babası doktor olanların sivil toplum kuruluşuna üyelikleri yok iken siyasal parti üyelikleri mevcuttur.
- ✓ Cinsiyet olarak erkeklerin yüzde 12'si siyasal partiye üye iken kız öğrencilerin yüzde 7,6'sı siyasal partiye üyedirler. Sivil toplum kuruluşunda da durum aynıdır. “Erkeklerin kızlardan daha çok siyasal partiye ve sivil toplu kuruluşuna üye oldukları” hipotezi desteklenmiştir.
- “Geliri yüksek olan öğrencilerin daha çok oy kullandıkları” hipotezine baktığımızda ise 1000 TL'den az gelire sahip olan öğrencilerimizin toplam 51,8 evet, 1000-1500 arası gelire sahip yüzde 75,4'ü evet, 1500-2000 arası gelire sahip yüzde 85,5'i evet, 2000-5000 arası gelire sahip yüzde 78,3'ü evet, 5000 ve üzeri gelire sahip 33 öğrenciden 23'ü yüzde 69,7'si evet diyerek oy verme davranışını gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Burada geliri yüksek olan ailelerin

çocuklarının oy verme davranışı gösterdiğini söyleyemeyiz. Çünkü gelir dağılımında genelde çoğu birbirine yakın oranlarda oy kullanmışlardır.

- “Öğrencilerin siyasal düşüncelerinin oluşmasında en çok aile etkilidir” hipotezinde yüzde 46 ile diğer olarak adlandırdığımız fakat bu grubun içine nelerin dâhil olduğunu bilmediğimiz için ikinci olarak en çok etkileyen ve bizim için önem arz ettiğinden ikincisine baktığımızda yüzde 27,8 ile aile olduğunu görüyoruz. Yani üniversite öğrencilerinin siyasal düşüncesini etkileyen en büyük faktör ailedir.
- “Öğrencilerin üniversiteye geldikten sonra siyasi ilginin arttığını” söylediğimizde ise yüzde 44,4’ü katılmadıklarını ve yüzde 42,4’ü ise katıldıklarını belirtmişlerdir. Her ne kadar yüzdeler olarak artmadığını söyleyen öğrenci sayısı fazla olsa da yüzde 42,4’lük bir oran arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca kız öğrencilerin siyasi ilgilerinin üniversiteye geldikten sonra yüzde 43,2 ile daha çok arttığı görülmektedir.
- “Üniversite gençliği oy kullanma konusunda ailelerinin ortak kararı ile değil kendi özgür iradeleri karar aldığı” çalışmamızın sonucunda çıktı. Oy kullanma konusunda aileleri ile ortak karar alanlar arasında en çok bayan öğrencilerin yer alacağı hipotezinin tam aksi bir sonuç çıktığı, aileleri ile ortak karar alan yüzde 25,4’lük bir oranla erkek öğrenciler çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Yani erkek öğrenciler, ailelerin verdiği ortak karara daha çok katılım göstermektedir.
- “Öğrenciler siyasete genelde izleyici olarak katılırlar” hipotezi desteklenmiştir.
- “Gençliğin siyasete olan ilgisi, siyasi gündemi takip eder” hipotezi 500 tane öğrenciden 341’i yani yüzde 68,2’si evet diyerek desteklenmiştir.
- “En güçlü propaganda araçlarından olan kitle iletişim araçlarının öğrencilerin oy verme davranışını etkiler ve bu kitle iletişim araçları arasında en çok sosyal medyanın etkili olduğu”nu belirttiğimiz halde aksi yönde bir sonuç çıkmıştır. Yüzde 41,8’i kitle iletişim araçlarının etkili olmadığını yüzde 36,2’si ise etkili olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin oy verme davranışını etkileyen kitle iletişim araçları arasında sosyal medya yerine yüzde 66,4 ile TV çıkmıştır. İkinci sırada sosyal medya yer almıştır.

Genel olarak çalışmayı değerlendirirsek; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine yaptığımız ankette örnekleme oluşturan öğrencilerin siyasal katılım gösterdiklerini ancak bu en kolay katılım düzeyi olan ve geleneksel siyasal katılım olarak adlandırılan oy verme davranışı olduğu görülür. Ayrıca öğrencilerin yükseköğrenim öncesi siyaseti fazla önemsemediklerini, üniversiteye geldikten sonra siyasi ilgilerinin arttığını görüyoruz. Siyasal propaganda aracı olarak kullanılan kitle iletişim araçlarının öğrencilerin siyasal davranışı üzerinde etkili olmadığı sonucuna vardık. Çalışmamızın örneklemini oluşturan öğrencilerin siyasi gündemi takip ettikleri ve siyasi olaylara ilgi duydukları görülmüştür. Fakat siyasal davranış gösterme konusunda üst düzey katılma eksikliği olduğu görülür.

Siyasal katılımda erkeklerin kız öğrencilere oranla daha aktif olduğu sonucu çıktı. Her ne kadar siyasal katılım türü olan oy verme eylemini kız öğrenciler erkek öğrencilerden fazla katılım gösterdiği sonucu çıksa da erkek öğrencilerin üst katılım düzeyinde yer alan siyasal partilere ve sivil toplum kuruluşlarına üyelikte sayılarının fazla olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin üyeliklerinin az olması Kütahya’da var olan siyasal kültürün niteliğinden mi yoksa yapılan araştırmalarda çıkan sonuçların, erkek öğrencilerin siyasette aktif oldukları bilgisini desteklediği için mi olduğu, ayrı bir çalışma konusu olabilecek düzeyde tartışma konusudur.

Öğrencilerin genel olarak siyasal katılımına bakıldığında; öğrencilerin çoğunluğu son seçimlerde oy kullandığını belirtmelerine karşın sivil toplum kuruluşlarına ve siyasal partilere üye olma durumu yok denecek kadar azdır. Bu durum öğrencilerin seçimden seçime oy kullandıkları fakat siyasal hayata aktif olarak katılmaktan çekindiklerini göstermektedir.

Günümüzde geleneksel katılımdan çok post-modern bir katılım görülür. Bu katılım özellikle çağın en önemli ve hızlı iletişim aracı olan internet vasıtası ile gerçekleştirilir. Özellikle sosyal medya hesaplarında (instagram, facebook, twitter) egemen gücü etkilemek, taleplerini kabul ettirmek ya da alınan kararları değiştirmek veya devamını sağlamak amacıyla siyasal içerikli paylaşımlar olduğu görülür. İnternetin özellikle sosyal medya kullanıcılarının en çok genç kesim olduğu halde yaptığımız araştırmada öğrencilerin çoğunluğu siyasal içerikli paylaşımlar yapmadıklarını belirtmişlerdir. Sosyal medyada yapılan siyasal içerikli paylaşımların illegal bir katılım

olabileceği düşünceci ile öğrencilerin bu soruya cevap verirken şüpheli yaklaşmalarına neden olmuştur.

Siyasal katılımı en büyük etkileme araçlarından olan kitle iletişim araçları, yüzyıllar boyu siyasetin vazgeçilmez aracı olmuştur. Ama öğrenciler, kitle iletişim araçlarında yapılan siyasi içerikli propagandalardan etkilenmediklerini belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin siyasete güven duymadıklarını, egemen olan gücün kitle iletişim araçlarını kendi ideolojileri yönünde bir aygıt olarak kullandığına dair septik (şüpheli) bir düşünceden kaynaklanmaktadır.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Bu anket Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı ile yürütülen “Türkiye’de Üniversite Gençliğinin Siyasal Katılım Durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” adlı çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

1-Cinsiyet: Kız Erkek

2-Yaşınız : 18-20 21-22 23-24 25 ve üzeri

3-Bölümünüz: İşletme Kamu Yönetimi Ekonometri İktisat
 Maliye Siyaset Bilimi Uluslar Arası Ticaret ve Finansman

4-Babanızın Mesleği:

Memur İşçi Emekli Esnaf Çiftçi

Öğretmen Doktor Diğer

5-Ailenizin aylık geliri?

1000 TL den az

1000-1500 arası

1500-2000 arası

2000-5000 arası

5000 ve üzeri

6-Hayatınızın en çok geçtiği yerleşim birimi aşağıdakilerden hangisidir?

Köy /Kasaba İlçe İl Merkez Büyükşehir

7-Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye oldunuz mu hiç?

Evet

Hayır

8-Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?

Evet

Hayır

9-Mevcut siyasi düşüncenizde etkili olan faktör hangisidir?

- Aile
- Okul
- Arkadaş ve Arkadaş Grubu
- Kitle İletişim Araçları
- Diğer

10-Siyasal yaşama oy vererek katılımdan beklentiniz nedir?

- Çevre edinmek
- Vatandaşlık görevini yerine getirmek
- Siyasi karar alımında etkili olmak
- Menfaatlerim yönünde katılmak

Lütfen aşağıdaki ifadelerle ilişkin katılım düzeyinizi ilgili ifadeye ilişkin seçeneğin karşısına X işareti koymak suretiyle belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
11-Oy verme konusunda ailem ile ortak bir karar alırım.					
12-Üniversiteye geldikten sonra siyasi ilgim arttı					
13-Genellikle arkadaşlarımla siyaset hakkında konuşuruz.					
14-Siyasi gündemi takip ederim					
15- Yaşadığım şehirde herhangi bir sorun ile ilgili yetkili belediye veya benzeri mercilere dilekçe yazdım					
16- Son seçimlerde oyumu kullandım.					
17- Sosyal medya hesabımda (instagram, facebook, twitter vb) siyasi içerikli paylaşımlarda bulunurum					
18- Kitle iletişim araçları oy verme davranışımı etkiler (Gazete, TV, Radyo, Dergi, Sosyal Medya vs.)					

19-Aşağıdaki kitle iletişim araçlarından hangisi oy verme davranışınızda daha etkilidir .

(1 'den 5'e doğru sıralayınız.)

(1 en az yoğun, 5 en yoğun)

() Gazete () TV () Radyo () Dergi

() Sosyal Medya (instagram, facebook, twitter)

20-Siyasete ne ölçüde katılırsınız

(1 'den 5'e doğru sıralayınız.)

(1 en az yoğun, 5 en yoğun)

() Sadece oy veririm

() Çevredekilerle siyaseti tartışırım

() Hiç oy bile vermem

() Siyasi partide aktif olarak görev alırım

() Herhangi bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında kapı kapı broşür dağıttım.

TEŞEKKÜRLER

KAYNAKÇA

- ACAR, Eray, (2002), “Siyasal Kültür-Siyasal Katılım İlişkisi ve Kütahya İl Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kütahya.
- AKAY, Esra, (2006), “Siyasal Toplumsallaşma, Siyasal Kültür ve Siyasal Katılım Arasındaki İlişkinin Kavramsal Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Kütahya.
- AKFIRAT, Osman, Nejat, (2010), “Türkiye ve Almanya ‘da Yaşayan Üniversiteli Türk Gençlerinin Siyasal ve Toplumsal Katılım Türlerini ve Düzeylerini Belirleyen Etkenlerin Saptanması ve Karşılaştırılması”, Yayınlanmış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, Ankara.
- AKIN, Mahmut. Hakkı (2009), “Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik-Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya.
- AKTAR, Yücel, (1990), **İkinci Meşrutiyet Öğrenci Olayları (1908-1918)**, Gündoğdu Yayınları, İstanbul.
- ALTAN, Cemal, (2011) “Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dergisi**, Sayı: 1
- ALTHUSSER, Louis, (2015), **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, Alp, Tümertekin , (Çev.), İthaki Yayınları, İstanbul.
- BAYKAL, Deniz, (1970), **Siyasal Katılma Bir Davranış İncelemesi**, Sevinç Yayınları, Ankara.
- BARAN, Görgün, Aylin, (2013), “Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bir Bakış”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 1
- BEETHAM, David, (2010), **Demokrasi ve İnsan Hakları**, Bilal, Canatan, Liberte Yayınları, İstanbul.
- CAN, Talip, (1996), “Yükseköğretimde Öğrenci Olayları”, **Eğitim Yönetimi**, Sayı: 2, ss 511-535.

- ÇAKIN, Akın, (2008), “Yasa Yapma Süreci ve Siyasal Kontrol (Şeffalık ve Katılım)”, **Yasama Dergisi**, Sayı: 9.
- ÇAL, Harun, (2006), “Bireylerde Ergenlik Döneminde Siyasal Katılım ve Siyasal Etkinliğin Gelişimi-Isparta İli Örnek Olay Araştırması”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Isparta.
- ÇEÇEN, Anıl, (1996), **Kültür ve Politika**, Gündoğan Yayınları,2. Baskı, Ankara.
- DİLBER, Fadime, (2012), “Seçmenlerin Kitle İletişim Araçlarından Aldığı Siyasal İçerikli Bilgilerden Etkilenme Düzeyi; Karaman İli Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması”, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Yıl: 2012, Sayı: 4, Gümüşhane, ss 83-105
- DOĞANAY, Ahmet, ÇUHADAR, Andaç ve Mediha, SARI, (2007), “Öğretmen Adaylarının Siyasal Katılımcılık Düzeylerine Çeşitli Etmenlerin Etkisinin Demokratik Vatandaşlık Eğitimi Bağlamında İncelenmesi”, **Educational Administration: Theory and Practice**, Sayı: 50, ss 213-246
- DURAN, Hasan, (T.Y.), “Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı-Kütahya Örneği” **Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 13.
- DURDU, Zafer, (2013), **Türkiye’de Siyasal Kültürü Anlamak**, Kadim Yayınları, Ankara.
- ERASLAN, Levent, Umut, KARADAOĞAN, (2013), “Osmanlı Devletinin Modernleşme Sürecinde Eğitim Temalı İlk Gençlik Örgütlenmeleri”, **Gençlik Araştırma Dergisi**, Sayı: 1.
- EROĞUL, Cem, (1990), **Devlet Yönetimine Katılma Hakkı**, İmge Kitabevi, Ankara.
- HEYWOOD, Andrew, (2013), **Siyaset**, Bekir, Berat, Özipek (Çev.), Adres Yayınları, Ankara.
- İĞCİ, Ayşen, (2008), “Sivil Toplum Kurulu Üyeliğinin Siyasal Katılıma Davranışı Üzerindeki Etkisi: Isparta Örnek Olayı”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Isparta.

- KABACALI, Alpay, (2007), **Türkiye’de Gençlik Hareketleri**, Gürer Yayınları, İstanbul.
- KAHRAMAN, Burak, (2002), “Siyasal Katılıma Etki Eden Sosyolojik Faktörler (Isparta Uygulaması)”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Isparta.
- KALAYCIOĞLU, Ersin, (1984), **Çağdaş Siyasal Bilim**, Beta Yayınları, İstanbul.
- KAPANİ, Münici, (2011), **Politika Bilimine Giriş**, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- KARAÇOR, Süleyman, (2009), “Yeni İletişim Teknolojileri, Siyasal Katılım, Demokrasi”, **Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Sayı: 2.
- KARL, Terry Lyn and Philippe, SCHMITTER, (1999), “Demokrasi Nedir ve Ne Değildir”, **Sosyal ve Siyasal Teori**, Seçme Yazılar, Atilla, Yayla (Ed.). Siyasal Kitabevi, Ankara: s.3
- KIŞLALI, Ahmet. Taner, (1974), **Öğrenci Ayaklanmaları**, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- KIŞLALI, Ahmet. Taner, (1987), **Siyaset Bilimi**, Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Yayınları, Ankara.
- KIŞLALI, Ahmet. Taner, (1998), **Siyasal Sistemler**, İmge Kitabevi, Ankara.
- KIŞLALI, Ahmet. Taner, (2005), **Siyaset Bilimi**, İmge Kitabevi, Ankara.
- KIZILDERE, Nurcihan, (2002), “Kadınların Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler- Kadın Seçmenler Üzerine Bir Araştırma (Isparta Uygulaması)”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Isparta.
- KÖKER, Levent, (2008), **Demokrasi, Eleştiri ve Türkiye**, Dipnot Yayınları, Ankara.
- LANGLOIS, Denis, (1999), **Politikanın Çocuklara (ve diğerlerine) Açıklanması**, Suna, Timur Ağıldere, (Çev.), Doruk Yayınları, İstanbul.
- LIPSET, Seymour, Martin, (1964), **Siyasi İnsan**, Mete, Tuncay, (Çev.), Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları, Ankara.

- MİLBRATH, Lester ve M.L.GOEL (1977), **Political Participation: How and Why to People Get Involved In Politics**, Chicago
- ÖZBUDUN, Ergun, (1975), **Türkiye’de Siyasal Değişme ve Siyasal Katılma**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.
- ÖZBUDUN, Ergun, Ersin, KALAYCIOĞLU ve Levent, KÖKER, (1995), **Türkiye’de Demokratik Siyasal Kültür**, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara
- ÖZER, Yunus Emre, (T.Y.), “Gençlerin Toplumsal Yaşama Katılımı ve Yerel Yönetimlerin Rolü”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 1, ss 43-65.
- SARIBAY, Ali Yaşar, (1998), **Siyaset, Demokrasi ve Kimlik**, Asa Yayınları, Bursa.
- SAYIN, Önal, (1990), **Aile Sosyolojisi**, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- SİTEMBÖLÜKBAŞI, Şaban, (1997), “Siyasal Kültürün Kavramlaştırılmasında Karşılaşılan Bazı Güçlükler”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1997, Sayı: 2, Isparta, ss 249-266.
- TANYAS, Bahar, (2015), “ Gençler ve Politik Katılım: Gezi Parkı Eylemleri’nde “Apolitik” Nesil”, **Eleştiri Psikoloji Bülteni**, Yıl: 2015, Sayı: 6, ss.25-51.
- TEMEL, Faruk, (2013), “Siyasal Tercih Oluşum Sürecinde Kitle İletişim Araçlarının Rolü”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:29.
- TEMİZEL, Metehan, (2012), “Türkiye’de Seçmen Davranışlarında Sosyo-Psikolojik, Kültürel ve Dinsel Faktörlerin Rolü: Kuramsal ve Ampirik Bir Çalışma”, Yayınlanmış Doktora Tezi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Konya.
- TOK, Nafız, (2011), “Siyasal Sistemler”, **Siyaset Bilimi**, Halis, Çetin, (Ed.), Orion Kitabevi, İstanbul.
- TOSUN, Tanju ve Ali Onur TEPECİKOĞLU, (2011), “Siyasal Partiler, Siyasal Katılım ve Propaganda”, **Siyaset Bilimi**, Halis, Çetin, (Ed.), Orion Kitabevi, İstanbul.
- TURAN, İlter, (1986), **Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış**, Der Yayınları, İstanbul.
- UYSAL, Birkan, (1984), **Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi**, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.

- YAYLA, Atilla, (2014), **Siyaset Teorisine Giriş**, Kesit Yayınları, 8. Baskı, İstanbul.
- YAVUZER, Haluk, (1998), **Çocuk Psikolojisi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YAZICIOĞLU, Yahşi ve ERDOĞAN, Samiye, (2007), **SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Detay Yayıncılık, Ankara.
- YILDIZ, Mehmet. Mazhar, (2014), “Gençlik ve Siyasal Katılım: Diyarbakır Örneği”
Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Diyarbakır.
- YILMAZ, Levent, (2003), “Siyasal Kültür-Kriz Etkileşimi Çerçevesinde Türk Siyasal Kültürünün Kriz Alanları”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İzmir.
- YILMAZ, Nihat, (2013), “Sosyalleşme Sürecinde Siyasallaşma Boyutu”, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Yıl: 2013, Sayı: 19, ss 324
- YILMAZ Volkan ve Devın, BAHÇECİ, (2014), **Gençlerin Siyasi Katılımı**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- YILMAZ Volkan ve Burcu, OY, (2014), **Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- YÜCEDAĞ, İbrahim ve Adnan, ÇETİN, (2015), “Politik Aktör Olarak 1960’lılar Türkiye Gençliği ve Toplumsal Profil”, **E- Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi**, Sayı:13, ss:1308
- YÜKSEL, Taşkın, (2014), **Siyaset**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Elektronik Kaynaklar:

- AKINCI, Selçuk, “**Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme**”, www.ktu.edu.tr/dosyalar/sbedergisi_c67ff.pdf, (11.10.2016).
- BİLGE, Muhittin (2011), “**Türkiye’de Demokrasi Kültürü: Siyaset ve Toplum**”, TSA, Sayı:3, www.dergipark.ulakbim.gov.tr/tsadergisi/article/viewFile/5000146758/5000133920, (21.12.2016).

- BURAK, Mehmet, Durdu, “**Osmanlı Devletinde Jön Türk Hareketinin Başlaması ve Etkileri**”, www.kaynakca.info/.../osmanli-devleti-nde-jon-turk-hareketinin-baslama-si-ve-etkiler, (06.09.2016).
- DAVER, Bülent, (1968), “Kadınların Siyasal Hakları”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi**, www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/23/4/5_Bulent_DAVER.pdf, (01.08.2016).
- ERDOĞAN, Emre, “**Türk Gençliği ve Siyasal Katılım: 1999-2003**”, www.urbanhobbit.net/pdf/typp_turkish.pdf, (10.12.2016).
- KALAYCIOĞLU, Ersin, “**Siyasal Katılmanın Koşullarına Bir Bakış**”, İ.Ü İktisat Fakültesi Siyaset İlmî Kürsüsü, www.journals.istanbul.edu.tr/iuifm/article/view/5000138634, (20.11.2016).
- KOCADAŞ, Bekir, (2004), “Hedefteki Gençlik: Siyasi ve İdeolojik Hareketler Açısından” **Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi**, <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/171/171>, (03.10.2016).
- KONAN, Belkıs, “**Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci**” www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1584/17173.pdf, (11.10.2016).
- PARILTI, Cemalettin, “**Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramında Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı**” www.kamu-is.org.tr/pdf/4415.pdf, (04.10.2016).
- SOYGÜZEL, Hasan, “**Gençlik ve Gençlik Sorunları**”, www.abpe.org.tr/abpe/upload/file/Genclik%20ve%20Genclik%20Sorunlari.pdf, (06.09.2016).

DİZİN

-A-

Aile, 1, 14, 15, 16, 17, 26, 32, 33, 35,
42, 45, 46, 55, 57, 64, 67, 68, 69, 71

-C-

Cinsiyet, viii, ix, 32, 52, 62, 63, 66, 67,
68, 75

-D-

Demokrasi, 1, 3, 6, 7, 10, 15

-E-

Eğitim, 1, 15, 16, 24, 25, 29, 30, 31, 33,
34, 37, 38, 44, 45
Etkinlik, 23, 24, 56

-G-

Gelir, viii, ix, 28, 54, 63
Gençliğin katılımı, 3
Gençlik, v, viii, 2, 42, 43, 45, 79, 80,
81, 83, 84

-K-

Katılım, 3, 4, 5, v, ix, 20, 39, 75, 79, 80,
81, 82, 83, 84

-O-

Oy kullanma, 64

-S-

Sistem, v, 1, 8, 11, 13, 20, 21, 26, 27,
32, 37, 38, 40, 59
Sivil toplum, 63, 70
Siyasal katılım, 2, 3, 21, 22, 23, 24, 28,
31, 37, 62, 63, 64, 72
Siyasal Kültür, v, 79, 80, 82, 83
Siyasal parti, 37, 38, 70
Siyasal toplumsallaşma, 1, 13, 14, 16,
18
Siyaset, 5, ix, 5, 20, 50, 51, 52, 59, 62,
75, 81, 82, 83, 84

-T-

Toplumsallaşma, v, vii, 1, 12, 16, 79
Türkiye de gençlik, 50

-Ü-

Üniversite, 3, 4, 5, v, 43, 69, 71, 75

-Y-

Yerleşim birimi, 1, 34, 66, 75

